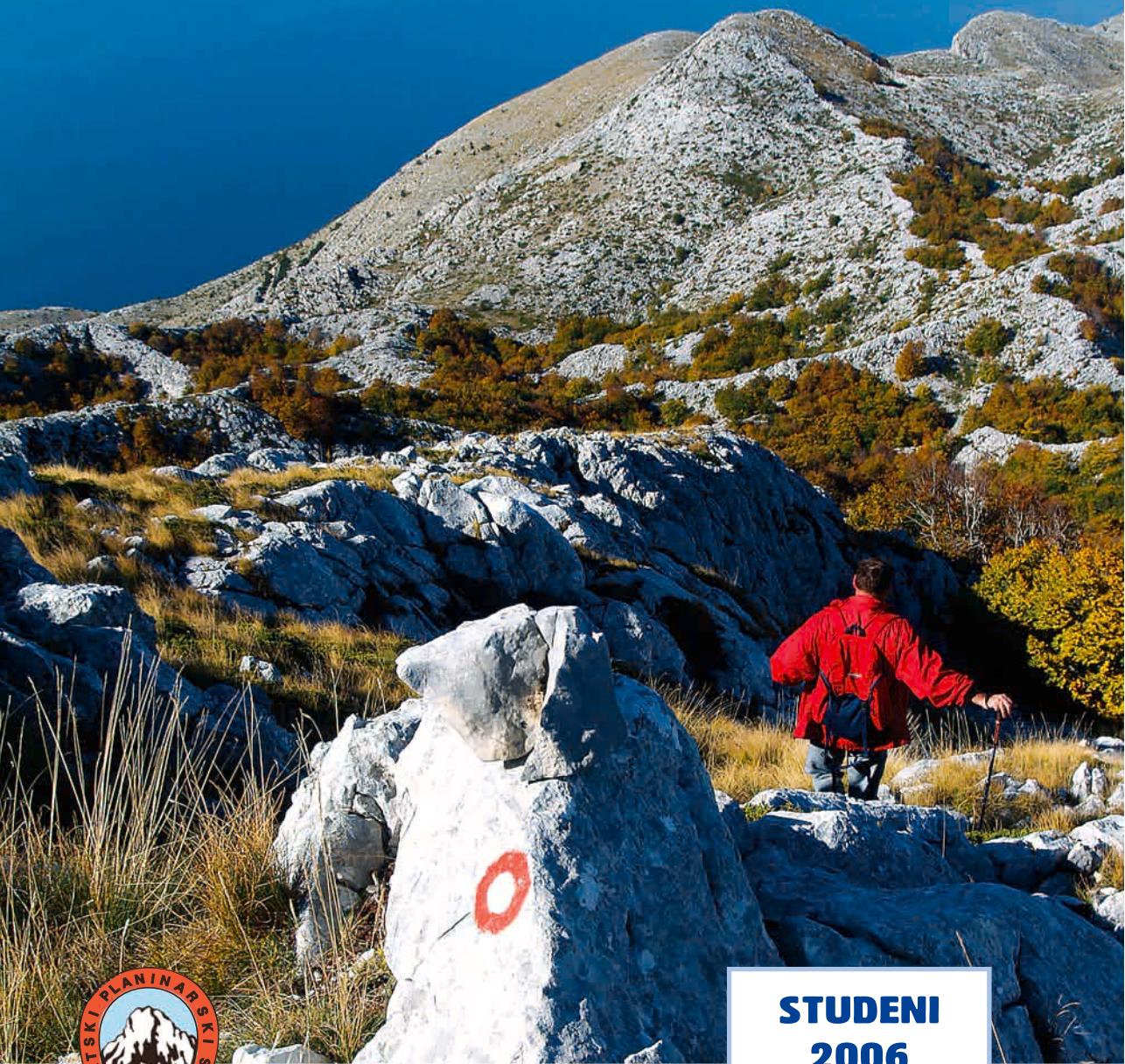

GODIŠTE

98

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

STUDENI
2006

11

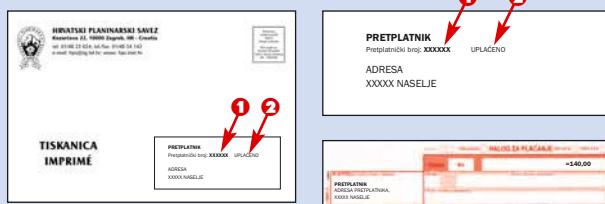

ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

»HRVATSKI PLANINAR« – ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA »CROATIAN MOUNTAINEER« – JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u 11 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izšao je 1. lipnja 1898. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.

PREPLATA za 2006. godinu iznosi **140 kuna** (za inozemstvo 35 eura). Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš preplatnički broj. Preplata za inozemstvo uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, također uz poziv na preplatnički broj.

VAŠ PREPLATNIČKI BROJ (1) otisnut je uz Vašu adresu, koja je naličljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti znaku o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana u Hrvatskom planinarskom savezu (2).

NOVI PREPLATNICI, odnosno zainteresirani za primanje časopisa, trebaju se pismom, telefonom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštoma će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će, nakon uplate, svaki mjesec na svoju adresu redovno primati svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je 15 kuna (+ poštara).

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je deseti dan prethodnoga mjeseca (20 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. Svi se primljeni materijali na zahtjev vraćaju autorima. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketu, ali ne unutar Wordovih dokumenata!).

STAVOVI i mišljenja izneseni u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

CJENIK OGLAŠAVANJA šaljemo zainteresiranim oglašivačima na zahtjev.

NAKLADNIK

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@inet.hr
<http://www.plsavez.hr>

UREDNIŠTVO

e-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

GLAVNI I OGOVORNI UREDNIK

Alan Čaplar
Palmotićeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
mob.: 091/51-41-740
tel./fax: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
Željka Kasapović
Zdenko Kristijan
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
Željko Poljak
Robert Smolec

LEKTURA I KOREKTURA

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

TISAK

Ekološki glasnik, Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

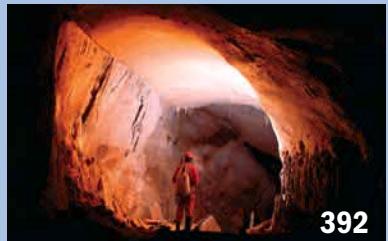
370

Zimske radosti na Triglavu i oko njega

377

Uspon na Grosser Hafner
dugo se pamti

392

Kroz Kitu Gaćešinu
u središte Crnopca

399

Sigurnost planinarenja:
Ozljede u lavinama

TEMA BROJA

Planinarenje zimi u Alpama

SADRŽAJ

Zimske radosti na Triglavu i oko njega	370
Branko Balaško	
Uspon na Grosser Hafner dugo se pamti	377
Damir Bajs	
Veliki Golić i Rožanski vrh – izazov za oči i dušu	382
Davor Tomičić	
Ja, vodič	385
Miljenko Pavešić	
Kako smo tražili izgubljenu »ovcu« (planinarku S.)..	386
Marijan Wilhelm	
Planinarski kalendar za 2007. godinu	388
Na Kostelsko gorje!.....	390
Stjepan Novačko	
Kroz Kitu Gaćešinu u središte Crnopca.....	392
Teo Barišić	
Na vrh Petzecka	397
Dragutin Kolac	
Ozljede u lavinama	399
dr. Dario Švajda	
In memoriam: Darko Matić (1948. – 2006.)	402
Planinarski tisak	402
Gorsko spašavanje	403
Zaštita prirode	404
Vijesti	405
Kalendar akcija	408

SLIKA NA NASLOVNICI

Jesen na Biokovu (silazak s vrha Kimeta)

foto: Alan Čaplar

Zimske radosti na Triglavu i oko njega

Planinarenje u Alpama po zimi

Branko Balaško, Stubičke Toplice

Posljednjih se godina u zimskim mjesecima češće nego prije mogu vidjeti planinari na planinarskim stazama.

Planinarenje u zimskom razdoblju u mnogočemu se razlikuje od ljetnoga. Prvo treba reći da se pod pojmom zimskoga planinarenja ne treba vremenski ograničiti samo na zimsko gođišnje doba, jer prave zimske uvjete možete doživjeti i usred ljeta, no ako govorimo o planinarenju u nama obližnjim Alpama onda se takvi zimski uvjeti mogu doživjeti, naravno, samo zimi te u rano proljeće i kasnu jesen.

Da bi planinar bio spreman za zimsku turu mora biti dobro planinarski potkovan. Tu ne mislim na planinarske škole, tečaje, instrukcije, već na stvarni život u planini, na mnoge provodane staze u surovim alpskim uvjetima. Naravno, ne treba se ni trenutka zavaravati da su zimski uvjeti suroviji od ljetnih. Naprotiv, vrlo se često ljeti zbog vremenskih neprilika zna dogoditi puno planinarskih nevolja, ali zima u sebi već nosi korijen problema – zimu.

Kad ste napokon spremni za zimski uspon, budite oprezni! Nikada ne idite u Alpe sami.

Pogled sa Stola prema Triglavu

Ledeno sunce na putu prema Triglavu

Pronadite barem dva prijatelja koji već imaju iza sebe nekoliko alpskih uspona. Vjerujem da će vas, pošto razgovarate s njima, sa zadovoljstvom navezati između sebe i uvesti u zimski alpski san.

Ne preporučujem niti da na prvu zimsku turu krenete u skupini od tridesetak pustolova. U početku ćete se u možda u toj skupini i osjećati sigurnim, no ubrzo ćete shvatiti lažnost tog osjećaja. Ako kojim slučajem nitko od njih i neće izazvati kakvu nevolju, sigurno će vas u trenutku kad se borite za koji atom zraka, u trku preteći nekoliko njih i tako ubiti i ono malo preostale volje u vama.

Nažalost, mnogi planinari ili vikend-skijaši smatraju da je zimski planinarski uspon tek malo zahtjevniji od ljetne planinarske šetnje. Nemojte se zavaravati! Nemojte niti preko raznih internetskih foruma tražiti savjete od »iskusnih«, jer ćete na pitanje tipa »Išao bih u ožuku na Triglav, pa molim da mi netko savjetuje koja je varijanta najbolja«, u 90% slučajeva dobiti odgovor u stilu: »Bio sam na Triglavu prije desetak godina i, koliko se sjećam, ima vrlo zahtjevnih detalja pa ti predlažem da se raspi-

taš što i kako, a upozoravam te da je u doba kad planiraš uspon gore još snijeg, pa ti predlažem da pričekaš bolje uvjete...«

Kad ste napokon nabavili svu (pazite: SVU) zimsku planinarsku opremu, koja uključuje i više tankih majica, počnite se baviti proučavanjem vremenske prognoze. Prognoza na našoj državnoj televiziji neće vam mnogo pomoći jer ne pokriva područje Alpa, no dobra vremenska prognoza može se naći na slovenskoj televiziji ili internetskim stranicama. To vam treba zbog odabira pogodnog trenutka za polazak u Alpe. Bilo bi besmisleno napraviti stotine kilometara da biste zaključili kako je vrijeme katastrofalno ili da je baš prekrasno, ali, evo, jučer je pao metar novoga snijega. Znam neke idealiste koji su došli u Krmu, natovarili opremu na sebe i – juriš u snijeg. Nakon tri sata glumljenja ralica i kilometar prevaljenog puta samo su se mogli krajnjim naporom vratiti do auta i krenuti put kuće (naravno, ne planinarske).

Želite li doživjeti Alpe u zimskim uvjetima, preporučujem da idete u ožujku, travnju ili čak početkom svibnja, kada još i te kako caruje zima, ali su dani dulji, vremenski uvjeti stabilniji i sve

BRANKO BALIŠKO

Dereze i cepin su nužan dio opreme za zimske uspone u Alpama

staze već »ugažene«. Ili bi barem trebale biti. Koliko je to bitno, shvatit ćete već nakon prvog sata hodanja kroz snijeg.

Prepostavimo da smo sve predradnje napravili i s nestrpljenjem krenuli planiranom stazom prema Triglavu. Naravno, u zimsko doba nema baš ni »staza«, a i putokazi su vrlo čudni. Najčešće, međutim, nema većih potiskoča s orientacijom jer su ugaženi tragovi u snijegu u pravilu bolji od najboljih markacija.

Kad se govori o zimskom usponu na Triglav, onda se kao najpogodnija, a to znači i najp Hodnija varijanta, uzima uspon iz Krme. Na Triglav vode desetci staza i podstaza, ali zimi na njega gotovo svi polaze iz Mojstrane. Tu je posljednja trgovina za popunu ruksaka hranom i pićem. Ako je zima odmakla, može se autom prići još malo bliže, u prvu od tri kotline.

Klasični ljetni usponi počinju iz Vrata ili iz Kota, a Krma je tipična »zimska« kotlina. U Krmu je ponekad, zbog poledice i strmog uspona iz Mojstrane, lakše doći s Bleda odakle ima dvadesetak kilometara dobre ceste, prvo asfaltne a onda bijele. Kad autom vozite do Kovinarske koće (870 m) kao po bob stazi, trebate samo moliti svoje nebeske čuvare da iz suprotnog smjera ne nađe drugi auto. To u najboljem slučaju znači nekoliko stotina metara vožnje

Ptice i ljudi – zajedno na planinskim vrhovima

Vršna stijena Triglava u zimskom ruhu

unazad i panično traženje mjesta za mimoilaženje. No, nemojte još prestati s molitvom! Ako ste se uputili u dane vikenda, tada vam stvarno treba božja pomoć kako biste pronašli mjesto na kojem ćete ostaviti auto uz cestu, a ne na cesti. Ma kakvo vrijeme bilo, tu ćete zateći nekoliko desetaka automobila slovenskih, austrijskih, mađarskih, ali i hrvatskih oznaka, a mjesata za parkiranje jednostavno nema. Vidio sam ljude koji su rukama kopali metarske naslage snijega kako bi napravili kakvo-takvo mjesto za svoj auto.

Kovinarska je koča, naravno, zatvorena, ali to vas ne zabrinjava jer je pred vama lijep sunčan dan, a natpis na planinarskom putokazu govori o SAMO pet i pol sati hoda do Kredarice. Prvo treba prehodati dva kilometra poljem, a onda se ulazi u šumu i nakon dobrog zagrijavanja izlazi na lijepu uvalu, koja se čini lagan za hodanje, ali uspon traje.

Prošle je zime na izlasku iz šume veliko područje bilo opustošeno lavinom. Kad sam lani prolazio, upravo je bila sezona lavina i kotlina je bila doslovce zatrpana velikim grudama snijega. Čovjek se stvarno ne osjeća ugodno hodajući po njima.

Kad budete tuda prolazili shvatit ćete kako se osjeća mrav pokraj vaše noge. Pogled na gotovo okomite stijene, s lijeve strane iza kojih se skriva Pokljuka, upravo je nezaboravan. Vidljivi su tek vrhovi Debele peći, Malog i Velikog Draškog vrha te Tosca. S desne strane nema nekoga značajnijeg vrha, već to možemo smatrati dalekim padinama Rjavine.

U toj prelijepoj kotlini zimi je pravi raj za turno skijanje, a ljeti ima mnogo svizaca. Želite li stvarno upoznati te živahne životinje, dodite ovamo u kasno proljeće, kad se probude iz zimskoga sna i poput plišanih igrački izležavaju na suncu. Jednostavno su prelijene da se pomaknu i možete im prići na korak-dva, što je ljeti nezamislivo.

Na planini Zgornja Krma, a ispod slikovitih stijena Kurice i Cesara, na stazi prema prijevoju Konjsko sedlo, na 1763 metra nalazi se drveno sklonište »Pastirska koča«. Uspijete li doći do nje, tad ste već debelo u Alpama, ali prave nevolje tek počinju. Prošle me je zime na tome mjestu dočekalo novo drveno zdanje, zatrpano snijegom, ali nikada neću zaboraviti onu toplu staru drvenjaru, koja je imala dušu. To me mjesto uvijek podsjeti na prijatelja koji je

jedne godine tu odustao od dalnjeg uspona, uvjeravajući nas kako je to sklonište baš onakvo u kakvom je oduvijek želio prenoćiti. Povjerovali smo mu, ali bolje je da ne znate kako je izgledao kad smo na povratku s Triglava drugi dan došli po njega.

S tog se mjesata već razaznaju prepoznatljivi alpski motivi. Sada, u bijelom, izgledaju neviniji nego inače, ali Rjavina je i dalje zamamno lijepa, Rž se i ispod snijega crveni, Kanjavec gizdavo dići, Studorski preval mazno rastvara prema Vodnikovom domu, a on, Triglav, još uvjek skrivaiza Vrha Snežne konte.

Dodatac li ovamo u ljetno doba, predlažem da se uputite do Staničeve koće kroz Travno dolinu prema Rjavini jer se to područje tada pretvara u prekrasan mirisni vrt. No, kad čovjek zimi vidi sve te metre snijega pomisli, da je ta bjeolina oduvijek tu i da tako jednostavno treba biti.

Od Kovinarske koće do Pastirske kolibe prešli smo oko sedam kilometara puta i do

Kredarice još ima ih još oko tri, ali to ne daje nimalo opravdanja za opuštanje. Prava iskušenja u strminama tek slijede. Dovoljno je reći da nas još očekuje Žleb ili Kalvarija. Vjerujte, imena nisu slučajno odabrana. Nažalost, ako smo kasno krenuli iz doline, sada je sunce već poprilično visoko i nemilice prži. Nadam se da niste zaboravili naočale i zaštitne kreme jer bi vas u protivnom po povratku vrlo lako zamijenili s nekom drugom vrstom sisavca, skinutog s ražnja. A to što propadate u snijeg do pojasa pa i dublje...? Pa rekli smo u uvodu da treba uzeti svu zimsku opremu.

Ako već niste uzeli skije, jer niste skijaš, krplje je svakako trebalo uzeti. Nisu baš idealne za hodanje i često ćete s njima izgledati poput baletana početnika. Ako ih nemate, možda će vam izgledati zabavno kad prvi put propadnete u snijeg, no nakon višestrukog izvlačenja iz bijelog bezdana sva će zabava nestati. Ponekad imate osjećaj da od umora više ne možete po-

Kapelica na Kredarici zametena snijegom

BRANKO BALŠIĆ

maknuti ni nožni prst dolje duboko u cipeli, a onda se ipak opet izvučete, napravite korak-dva, polako i nježno, kako biste utvrdili što znači pojam »hodati po jajima«, a onda će vas opet sustići kazna u obliku koprcanja u snijegu.

Ako ste zaboravili krplje, nadam se da ste ponijeli štapove za hodanje. Osim za rasterećenje nogu, oni savršeno služe za održavanje ravnoteže i za oslonac kad propadnete u snijeg. Upadnute li u snijeg, položite ih vodoravno i izvucite se na površinu oslanjajući se na njih.

Posebnost je zimskog planinarenja i u tome da se, iako je vruće i tijelom se slijeva znoj – ako ga još ima – tresete od hladnoće. I tako satima. Usto će vas vaše »drugo ja« – nemojte reći da ga nemate – tjerati da odustanete, da se jednostavno naslonite na stijenu i pričekate gašenje sunca u svojim očima.

Imate li ljudu sreću da je dan miran, poželjet ćete izreći zahvalu u kapelici na Kredarici. Puše li pak vjetar, a tu stvarno puše, gubit ćete dah, ledene igle probadat će vam lice i opet ćete poželjeti izreći zahvalu u kapelici na Kredarici. Ne popustite li tijelu koje se želi samo malo odmoriti, snu koji vas tjera da samo na trenutak zatvorite oči, umoru koji traži da sjednete i rasteretite noge, ne popustite li svim tim slatkim ljudskim slabostima zanemarivanja opasnosti, opet ćete poželjeti izreći zahvalu u kapelici na Kredarici. No, kad napokon ugledate tamni vrh kapelice nećete moći ući u nju. Nije da ne možete, imate vi sad snage čak i za korak više, nego su vrata zatrpana snijegom.

Ipak, zahvalite svojim strahovima koji su vas natjerali da dođete do tuda, zahvalite savjesti koja je uporno išla za vama, zahvalite i svojim nadanjima ma kako i koliko u tom trenutku izgledalo glupo. Zahvalite i svojim nebeskim čuvarima bacajući u snijeg zrna sušenog voća za galice koje uporno lete oko vas. Naravno, nemojte zaboraviti zahvaliti ni svojim planinarskim prijateljima koji su vam pomogli da ste sada tu. Njima će zasigurno biti pravo zadovoljstvo zahvala u vidu limenke piva.

Triglavski dom (2541 m) na Kredarici napokon je pred vama. Ako ste ikada ovdje bili ljeti i zamrzili mjesto zbog atmosfere prljave željezničke stanice, sada ćete se osjećati kao u bajci. Topla prostorija, vruća hrana, piće i krevet.

BRANKO BALAJSKO

Vrh Triglava je zimi nekoliko metra više nego inače

U zimskom razdoblju kuća nema domara i o nama planinarima se na najbolji mogući način brinu dežurni meteorolozi. Vjerujte, ništa vam neće nedostajati: možete se na miru prepustiti opuštanju uz piće i hranu, pogledavajući kroz prozor na stijenu Triglava.

Kad konačno na kraju dana legnete u krevet, nemojte se previše zamarati računicom ni pitanjima poput onog glupavog zašto je u dolini na putokazu pisalo 5 i pol sati hoda do Kredarice, kad je vama trebalo 8 i pol. Pustite to trkačima. Vi ste na Kredarici i usnite snom pravednika. Samo nemojte pretjerati. Umor nije dovoljno opravdanje da spavate do deset sati. Napravite li to, izgubili ste ono najbolje što slijedi, a to je jutarnji uspon na Triglav.

Vani je još polumrak i nećete biti jedini koji će navlačiti opremu na sebe. Ranojutarnji uspon ima mnogo prednosti, a osim ljestve budenja dana, daje vam i mogućnost najlakšega uspona na vrh. Najvažnije je da je snijeg još tvrd i drži dereze bez opasnosti od otklizavanja. Ovo »bez opasnosti« nemojte baš doslovno shvatiti.

Uspon na vrh počinje, pazite! – silaskom nekih desetak metara od planinarske kuće, a zatim slijedi, ako ste početnik, prava nevolja. Strm uspon na kojem ćete ubrzo shvatiti kako

u stvarnom životu funkcionišu navez, dereze i cepini, kako su vam važni vaši prijatelji u navodu te koliko imate psihičke snage u sebi.

Ne tražite klinove i čeličnu užad koju pamtitate iz ljetnih uspona jer su oni najčešće ispod snijega, a ako i ponekad vidite klin, on vam sada najvjerojatnije neće biti neophodan. Prvo olakšanje slijedi tek kad se popnete na Mali Triglav, jer sada više nema strmog uspona, ali su zato kosine lijevo i desno od vas i zapravo cijelim putem nema baš prilike za opuštanje.

Zaboravite čak i ono ljetno izležavanje uz Aljažev stup na vrhu Triglava. Ne samo zbog toga što je on možda cijeli ispod snijega pa ga nećete ni vidjeti, već zato jer je to premali prostor, a strmine su svuda oko vas.

Izbjegnete li sve te nevolje, slika budenja novog dana višestruko će vas nagraditi. Sunce crveno od jutarnjih magli milovat će vam dušu i taj osjećaj nikada nećete zaboraviti. Zapravo, on će vas osvojiti i tu toplinu života nosit ćete zauvijek u sebi sa snažnim porivom vraćanja tom trenutku.

Uspon od Kredarice do vrha traje oko sat i pol, no duljina hoda u zimskim uvjetima ovisi o raznim drugim okolnostima. Bitno je kako snijeg drži dereze, kako se vi držite i koliko ste rano krenuli (tj. hoćete li se morati zaustavljati kako biste propustili one koji se već vraćaju s vrha).

Vidik s vrha zadovoljiti će sva vaša čula. Nije slučajno da se planinari na vrhu zadržavaju satima, no i tu opet treba biti oprezan, jer se treba vratiti do planinarske kuće prije nego što sunce počne otapati snijeg. Silazak je mnogo zahtjeviji od uspona zbog načina silaska, i, naravno, zbog zamora.

Neka vas ne zavaravaju oblaci ispod vas. Oni su samo prekrasan ukras ove planine i si-gurno vas neće zadržati ako izgubite ravnotežu. Dopustite im da vam miluju srce, ali vi čvrsto zabodite cepin u snijeg i spuštajte se korak po korak kako biste svu tu ljepotu ponijeli u dolinu, a onda je pokušali opisati drugima, pa možda jednoga dana i poveli nekoga novog planinara zaluđenog vašim pričama o čarima zimskog alpskog uspona.

Uspon na Grosser Hafner dugo se pamti

Na jednom lijepom austrijskom tisućnjaku

Damir Bajs, Zagreb

Čim prodeete kroz Sloveniju i projurite kroz tunel Karavanke, ne treba više ni pola sata vožnje do Villacha. Do gradića Gmündu još je pedesetak kilometara, a tamo započinje sporedna cesta za poznatu alpsku dolinu Maltatal.

Ta tridesetak kilometara dugačka dolina prepuna je malih slikovitih mjesta i slapova, a pamti se po drsko izvedenoj alpskoj cesti, koja se posebno plaća (15,50 eura). Cesta završava na visini od 1933 metra, kod Berghotela i naj-

veće i najviše brane u Austriji. Negdje na pola puta, na visini od 1187 metara, nalazi se Gmunder Hütte, lijep planinarski dom, koji je vrlo često prepun gostiju, više izletnika, manje planinara, jer se nalazi tik uz asfaltnu cestu.

Maltatal

Maltatal i brana u njoj pogodno su ishodište za uspon na zanimljiv tritisućnjak, Grosser Hafner (3076 m). Posebnost jesu spomenute alpske ceste koja vodi u dolinu spiralni tuneli

DAMIR BAJS

Slap Fallbach u dolini Maltatal, najviši austrijski slap

Kattowitz hutte (2320 m)

kojima se vrlo brzo dobiva na visini. Cesta je mjestimično vrlo uska pa nekoliko semafora regulira promet. Automobil ostavljamo kod brane jezera Kölnbrein, koja skuplja vodu s obližnjih visokih alpskih vrhova i njihovih ledenjaka. Odatle do Kattowitz Hütte ima oko dva i pol sata uspona.

Svaka planinarska staze u Austriji ima svoj broj, a staza od Kölnbreina do Kattowitz Hütte vodi se pod brojem 545. Markirani put isprva vodi gotovo vodoravno kroz klekovicu bora, po tlu s puno tamnog blata od granitnog pjeska i skliskim kamenim blokovima na mjestima gdje su prekriveni žutim lišajevima.

Oko sat vremena uspona treba do amfiteatralnog proširenja potoka Krumpenbacha, koji vodu dobiva s ledenjaka Wastlkarkees, preko nekoliko manjih kaskadastih slapova. Tek se od tog mjesta počinje uspinjati, isprva blaže i po vidljivoj stazi, a potom sve strmije i preko sve većih kamenih blokova.

Noćnih »15 minuta«

Srećom, markacije su dovoljno guste pa ih lako uočavamo unatoč činjenici da se već počinje spuštati prvi sumrak. Uspon ide sve do rebra na oko 2350 metara, tik ispod vrha Gamsleitenkopfa. Ispod samoga vrha nailazimo na prvu sajlu, koja je na naše iznenadjenje napravljena od pletene plastike, kao tanje brodsko uže. Prednost je takvog uzeta što ne privlači gromove, ali je upitno kolik je njezin vijek trajanja.

Već je kasno i spustio se mrak. Staza je opet vodoravna, ali vodi preko vrlo strme padine. Široka je pola metra, a na nekim mjestima i manje. Na oznaci uz put piše da do planinarske kuće imamo samo 15 minuta hoda, što nam je veliko olakšanje. Ispod nas se čuje huk rječice Malte i brojnih slapova koji padaju niz okolne strmine.

Nakon pola sata vrlo oprezna hoda konačno je pred nama svjetlo doma, ali nekako stidljivo, u daljini. Onih 15 minuta pretvorilo se u cijeli

sat, a poslije nam je i domarka rekla da se netko s tom oznakom našalio. Oprezno hodanje po mraku, po nepoznatom terenu, toliko nas je umorilo da smo odmah nakon skromne večere našli utočište na tavanu na skupnom ležaju. Cijena noćenja je samo 5,20 eura (manje od 40 kn), dakle otprilike kao kod nas.

Tri etape uspona na vrh

Sljedeće jutro osvanulo je svježe i vjetrovito, ali pretežno sunčano. Samo se iznad susjednog masiva s druge strane Malte držala oblačna kapa, no vrijeme je bilo pogodno za

uspon na vrh Grosser Hafner, koji nam je bio glavni cilj.

Uspon na vrh može se podijeliti na tri dijela. Prvi dio je najblaži. Po padini zvanoj Ochsenkar, koja se diže sve do stjenovitoga jugozapadnog grebena, u zavojima se za sat vremena stiže u podnožje Marschneida grebena. Uz put je sve puno »milka« krava. Nakon tog dijela staza skreće i postaje strmija. Na nekoliko mjesta treba si pri usponu pomoći rukama, a na ispostavljenim mjestima put je osiguran sajlama. Oprez je nužan, ali staza nije pretjерano zahtjevna. I taj dio uspona traje oko sat

Putokaz za Hafner pred planinarskim domom

Uspon uz osiguranje plastičnom sajalom

Vrh – čista fantazija!

Malo ispod 3000 metara strmina se ublažava. Prolazimo široko tjeme grebena na kojem su planinari uzdigli plosnato kamenje pa izgledaju kao mali tornjići. Sve izgleda slikovito, ali i po-malo jezovito. Netko je primijetio da ga to podsjeća na nadgrobne ploče. Ubrzo se s puta otkriva i vrh Grosser Hafner i metalni križ na najvišoj točki.

Za petnaestak minuta eto nas na cilju. A vidici? Čista fantazija! Ne da se to opisati, treba jednostavno doći i proživjeti... Tu je Bog sebi zaista dao oduška. Najviše me se dojmio pogled na sjevernu stranu, gdje se ističu tri jezera različitih boja. Najniže, Unterer Rotguldensee, tamno plave je boje, dok je srednje, Oberer Rotguldensee, svjetlijije plave boje. Treće i najviše nema imena, vrlo je malo i izrazito je svjetlo-zeleno.

Za »žigomane« malo razočaranje. U metalnoj kutiji nema žiga. Može se, međutim, utisnuti u kući, ali samo ako ste bili na vrhu. Domarka sve vidi i sve zna, tako da se ne možete provući »mukte«.

Okomite oznake na putu prema vrhu

DAMIR BAJS

DAMIR BAJS

Jezera sa sjeverne strane Hafnera

Ukupno smo do vrha trebali tri sata jer smo išli malo sporije i istinski uživali. Pravi je grijeh popeti se na Hafner i ne vidjeti ništa – poslovnica »brzina je vrlina« u planinarstvu ne vrijedi.

Na vrhu je osim nas još nekoliko planinara, s kojima nakratko razmjenjujemo nekoliko riječi. Čude se kako se mi Hrvati upućujemo u tako daleke planine. Nije izostao njihov širok osmjeđ dobrodošlice.

Silazak s vrha traje otprilike jednako dugo. Ne samo zbog našeg opreznog koraka i malo umora, već i zato što smo baš na najnezgodnijem mjestu sreli skupinu od pedesetak Slovenaca iz Ribnice i Bleda i po starom planinarskom pravilu, dali prednost. Istog smo se dana vratili čak do auta, hodajući punih devet sati. Namjeravali smo noćiti u Gmünder Hütte, ali nažalost nije bilo slobodnih kreveta. Zato smo u mjestu Koschachu morali prihvatići smještaj u nekom privatnom pansionu. To je bilo pet puta skuplje nego u planinarskom domu, ali su kupaonica, tuš i topla voda sve nadoknadili.

Križ na Grosser Hafneru, 3076 m

Veliki Golić i Rožanski vrh – izazov za oči i dušu

Davor Tomičić, Pula

Vraćam ti se Velebit! Vozim staru *Zastavu 128* već prekaljenu od makadama i uspona. Ovaj put dogovorili smo susret u Jablancu, u restoranu kod Šegota. Vito, moj prijatelj s većim stažom na Velebitu i kućicom na Velikom Alanu, upravo je došao s Crnopca i evo veselog susreta. Večeramo uz utakmicu Hrvatska – Brazil.

Ponio sam malo domaćeg istarskog vina i to je bilo dovoljno da nas glava nije boljela zbog junačkog nogometnog poraza. Krenuli smo automobilom nebu pod oblake. Bio sam nestrpljiv što će ovaj puta ugledati na cesti u mraku, jer zadnji put sam tako imao priliku promatrati sibirskog risa nadomak Velikog Alana: stao je ispred auta, a stao sam i ja u

nevjerici. Kratka smeđa dlaka i šljate uške lijepo su se vidjele, a poslije sam čuo da su ga lovci čuli na Alanu – čuli ali ne i vidjeli.

Ovaj put sami zečevi i nekoliko lisica u lovu. Opet, lijepo ih je vidjeti. Zamisao mi je bila da prije zore odem na čeku u Štokić dulibu naoružan dalekozorom i fotoaparatom, ali nikako se nisam mogao probuditi na vrijeme. Navečer nikako ne možeš prestati pretresati doživljaje tako da na spavanje odemo dugo iza ponoći. Ipak, još prije nego što nas je san oborio s nogu, pao je dogovor da sutradan (tj. danas, kad se razdani) krenemo na Veliki Golić.

Za buduće posjetitelje odmah jedno upozorenje: nema dobrog puta na Veliki Golić! Mi smo krenuli s Mrkvišta, ali markirana staza postoji samo do vrha Javornika, a nakon toga mora se gore, dolje, pa opet gore... i nikako stići. Duboke ponikve pune su snijega pa ih zaobilazimo u luku. Šuma je pretežno od javora i bukve, a na visinama su jele i smreke. Izlazimo na Jasenovnicu, ali vrh je obrastao i pogled je moguć samo unatrag na Veliki Kozjak i Šegotski Tadijevac.

Na tom putu uvlači vam se osjećaj da će odnekud nešto iskočiti, takva je tišina i sjena od stabala. Na karti ponikve ne izgledaju tako duboke, a ovdje ima viška izohipsa. Ispod Velikog Golića izbijamo na vrh goleme ponikve i moramo je obići, gubeći na visini. Osjećam dodatnu snagu kako se cilj približava – konačno klekovina i travnjak, a onda se otvara pozornica, najljepša pozornica iznad Štirovače (osim možda Šatorine, da ne pretjeram).

Vjerujte mi na riječ da je vidik nagradio sav uloženi znoj, pruža se na sve vrhunce srednjeg Velebita, od Šatorine do Zečjaka i dalje na

VITOMIR ĐEROVAC

Štirovača s Javornika

VITOMIR ČEROVAC

Jedan od bezbrojnih manjih kukova na putu prema Velikom Goliću

sve strane! Posebno je dojmljiv pogled na Matjević brijeđ. Ako se okreneš na jugoistok – pogled ti seže do Debeljaka i Laktinog vrha, a prema Lici silazi preko šumovitih brda do Pazarrišta.

Vito je na moju žalost sam ugledao tri kozoroga pod vrhom, a oni nisu plahi već ponošno prolaze gledajući nas iz daljine. Naravno, ostali smo na vrhu puni sat vremena dok nas kiša nije otjerala. Srećom, trajala je kratko.

Silazni put s Golića definitivno smo promašili. Umjesto puta, naišli smo na takve strmine prema Štirovači da smo se držali za bukve kao pijanci plota. Opet, trebalo je ići desno od Povaca, tj. između Povaca i Jasenovice i izbiti na Mrkvište, pa je to možda i najbolji put za uspon na Veliki Golić: krenuti bočno s desne strane Javornika i ne gubiti na visini. Ali, pamet uvijek stiže prekasno!

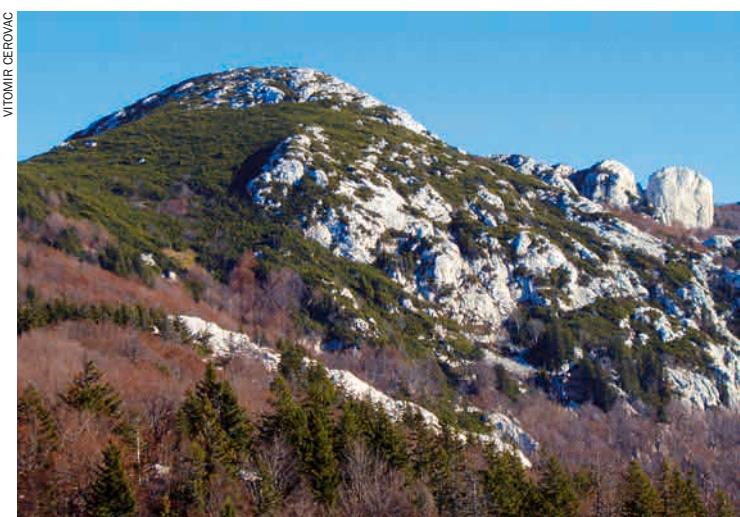
Povratak na Mrkvište bio je težak i dug. Na Mrkvištu sam sjeo na panjeve pored nove planinarske kuće dok su vrijedni domaćini kosili travu motornim kositicama. Svaka čast Senjanima! Ipak, ja bih to pokosio na ruke, jer mi je tako

draže – uspomena iz djetinjstva u Lici!

Drugi dan dvojimo se između Zečjaka i Rožanskog vrha. Meni je Zečjak posebno drag, a i ostala mi je dvojba koji je od tri glavna vrha Zečjaka najviši. Nažalost nemam visinomjer, pa za cilj odabirimo Rožanski vrh. Čini mi se da je sjeveroistočni vrh najviši i to barem za jednu izohipsu od 25 m, što se vidi i na karti. Ako je tako, onda je Zečjak, a ne Šatorina najviši vrh srednjeg Velebita. To ću pokušati dokazati, ali drugom prilikom.

Rožanski vrh je vrlo nepristupačan jer nema staze. Morali smo sjeći klekadinu i probijati se s primorske strane. Sad je put probijen i možete ga potražiti. Na putu preko Alančića natjerali smo pet srna i dva zeca u bijeg i to na rubu livade kada se izbjie Premužićevom stazom pod Alančić. Ne propustite prijeći preko travnate kupole Alančića na putu prema Rožanskom vrhu, pogledi su oduševljavajući.

Uspon na Rožanski je najlakši s primorske strane, jer je tu kamenit premda mjestimice strm. Treba mu se približiti sa strane Alančića

Rožanski vrh s Kuka od Matajuše

i lijevim se bokom popeti kroz klekovinu i kržljavu bukovinu, probiti se u luku iza kamenih gromada.

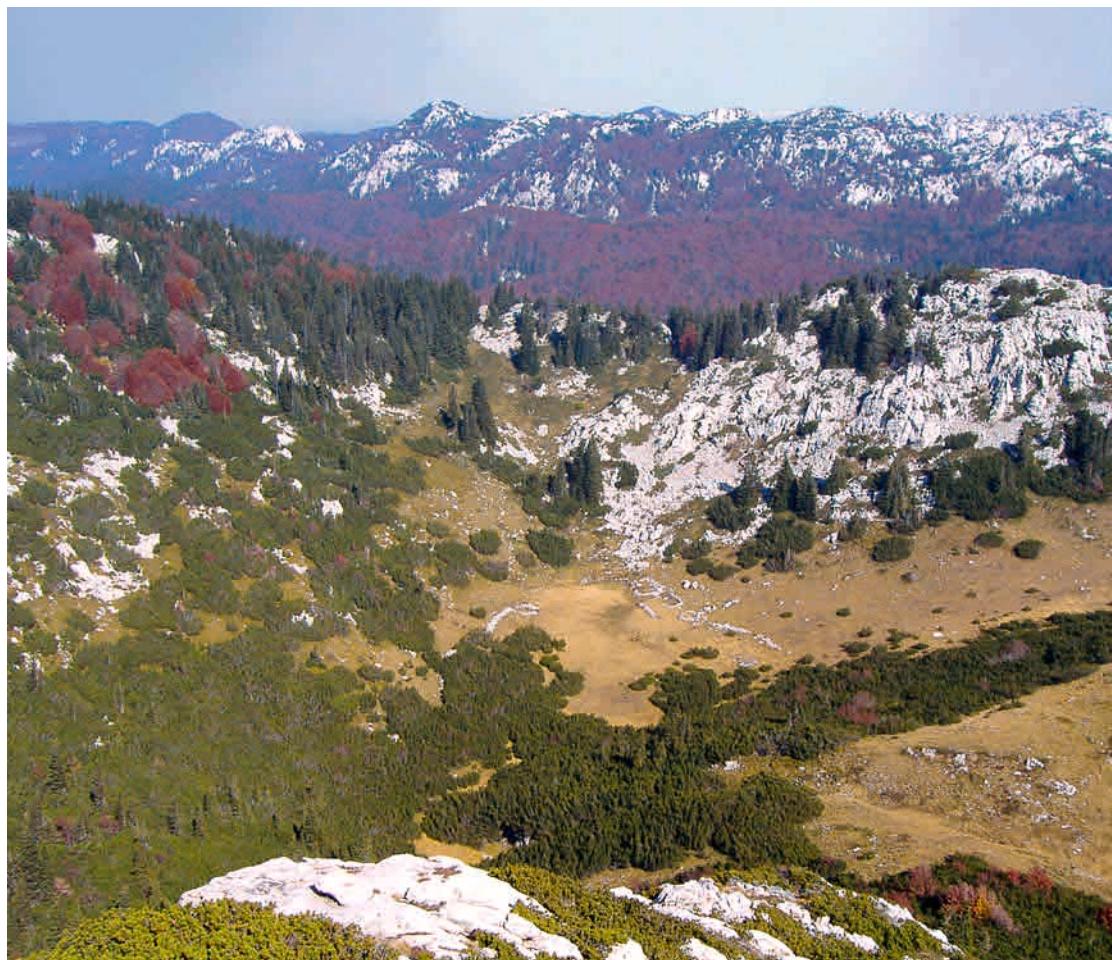
Vito je bio više puta na Rožanskom, pa vjerojatno ima razloga da ga često pohodi. S vrha smo se dovikivali s grupom planinara koji su sišli s Premužičeve staze i odmarali se. Na ovome vrhu je ljepše nego na Seravskom vrhu, jer su tu i more i Lisac kao na dlanu! Prstom dodirujemo Rožanske kukove sve do Zavižana.

Na povratku odabiremo petstometarski spust kroz labirint krilatih kukova, kroz bukovu šumu koja se stopila sa stijenama. Silazimo preko Struga u Zelengrad, oazu života koji je ovdje bujao prije samo 70 godina, a onda je nagle prestao. Danas nema ovdje ljudi iako su okolnosti bolje. Zar ne bi bilo lijepo na Vele-

bitu vidjeti ovce i pastire? Čitajući Šimu Balenu dozajem da je na Alan dolazio do 100 obitelji sa 600 ljudi i brojnom stokom. Bilo je živahno. A danas – samo ruševine i pustoš! Bez ljudi planina je pusta.

Sa Zelengrada se umoran uspinjem do Alana, gdje nas planinarka Irena čeka s gulašom. Vito je vitak i na njemu se ne vidi umor, dok ja sa svojih 100 kila ne mogu više.

Za zadnji dan ostavljam uspon na Mali Rajinac iz Lomske dulibe. Na povratku za Zavižan, nabasao sam pod Pivčevcom po drugi put na tetrijeba. Nagrađujem se žuđenim ličkim pivom na Zavižanu, pozdravljam s planinarima iz Splita i – put pod kotače! Eh, što ne živim u Senju – pitam se na putu do Pule...

VITOMIR CEROVAC

Vidik s Rožanskog vrha na Miškulinske torine, Ruševac i u daljini na Rožanske kukove

Ja, vodič

Miljenko Pavešić, Ogulin

Između dva svjetska rata na području općine Fužine vrlo se dobro razvio turizam. Postojala su i dva pansiona, u Fužinama pansion Kauzlarić, a u Vratima pansion Pećarić. Nisu to bili dostatni kapaciteti, pa su mještani iznajmljivali sobe za spavanje. Uvijek je bilo ljudi željnih posjećivati kako bližu tako i dalju okolicu. Posebno su bili zanimljivi goranski planinski vrhunci koji su se lijepo vidjeli, kako iz Fužina, tako i iz Vrata. Svi ti vrhunci mogli su se lako obići tijekom jednog dana. Pitanje je bilo kako doći na njih jer je postojala samo jedna markacija, na Bitoraj, i to u lošem stanju.

Jednoga dana dođe u poštanski ured čovjek srednjih godina i upita mog oca, upravitelja pošte Fužine, znade li nekoga tko bi ga mogao odvesti na Viševicu (1428 m).

– Može vas odvesti moj sin, odgovori otac.

Njih se dvojica dogovore i ugovorenog dana na pružnom prijelazu u Vratima čekam nepoznatog čovjeka. Točno u dogovorenog vrijeme eto njega. Naočit muškarac, planinarski odjeven, s lijepim gojzericama koje su krasile široke i duge crvene vezice, lijepa crvena karirana košulja te naprtnjača također u tome *de luxe* stilu. Ostadoh zapanjen. To je bio prvi planinar u mome životu tako prikladno i lijepo odjeven i obuven. A ja? Taman sam završio četvrti razred pučke škole, seoski dječačić u kratkim hlačama, košulji i s đačkim ruksakom na leđima u kome je bio komad dimljene slanine, kapula, komad kruha i čuturica vode. Na nogama već dobrano razgažene gojzerice zvane bakandže.

Kratko upoznavanje i mi krenusmo. Gledam ja njega, a on mene. Možda je mislio kako li će proći s tim seljačićem. Otpoče me pitati za nazine vrhunaca koji su bili u vidokrugu. Ja odgovaram kao iz puške. Za neke sam znao i visinu. Zastadosmo na predjelu zvanom Šlitino

kod Hajdučke jame. S toga je predjela vrlo lijep vidik na Fužine i okolicu te na Jelenčić i Tuhošić u pozadini. Ispričam mu istinit događaj zbog kojeg se jama zove Hajdučka. U nju su krajem XVIII. stoljeća bačeni okovani razbojnici koji su uhvaćeni u Probijenoj dragi u blizini Liča, a tadašnji sud u Fužinama osudio ih je na smrt bacanjem u tu jamu.

Daljnji put vodi kolnikom kroz gustu šumu ka Ličkim Lazima, a onda treba prijeći bespućem, šumom i košenicama, do ceste Lič – Viševica. Tu sam morao dati podosta odgovora jer mi se činilo da je moj kolega planinar počeo sumnjati u moje poznavanje puta. (Danas od Vrata do Viševice vodi cesta kojom mogu prometovati i autobusi).

I tako, u razgovoru, a najviše oko naziva stabala i grmlja, stigosmo i do lugarske kuće na Javorju. Tu stadosmo, a moj suputnik prvi puta otvorí svoj pozamašni ruksak. Izvadi veliku čokoladu s lješnjacima i meni odlomi tri rebra. Smažem ja to kao vuk, a on mi u času natoči neki dobar sok. Jasno, moja naprtnjača nije ulazila u igru.

Vrijeme nas je izvanredno služilo i kretanje je bilo zbilja ugodno, pogotovo gustom šumom, koja nije bila opustošena sjećom kao danas.

Napili smo se vode na izvoru podno vrha Viševice pa krenusmo na vrhunac. Neposredno pred vrhom otvorí se veličanstven vidik dokle oko seže. Očaran vidikom planinar stade uz uzvik »Veličanstveno!« te se stane okretati, uživati u vidicima i svako toliko kaže »veličanstveno«. Ja stojim pored njega i cvatem što sam u cijelosti izvršio vodički zadatak.

Iz mojih mладенаčkih dana sjećam se kako su vidici bili daleki i jasni. Nije bilo sumaglice koja sada gotovo uvijek zamuje obzorje. To je danak zagađenju atmosfere.

Sjedosmo, a on ponovo otvori svoju naprtnjaču, izvadi dvije konzerve i jednu pruži meni. Otvoram je, a ono božanstven miris, o okusu da se i ne govori. Slijedili su kolači iz meni nikad do tada videne limene kutije te voćni sokovi. Za mene je to bilo kao na piru. Ostade moj provijant nedirnut.

Vratismo se istim putem i na željezničkom prijelazu u Vratima, gdje smo se jutros bili sa stali, on mi se srdačno zahvali na vođenju i dade mi srebrnjak od 50 dinara! Za mene je to bio golem novac. U to je vrijeme kod nas nadnica iznosila 14 dinara.

Eto, tako ja zaradih svoju prvu vodičku plaću, davno prije organiziranja vodičke službe u planinarskoj organizaciji. No, nedvojbeno prezadovoljan srebrnjakom, sve sam nekako mislio kako bi bilo da mu vratim srebrnjak, a da mi on dade svoje vezice s cipela. Uh, bio bih glavni u selu s crvenim i širokim vezicama na mojim razgaženim gojzericama!

Tek mnogo godina poslije postao sam pravi vodič, a jedan od najdojmljivijih vodičkih doživljaja bilo je ono, u Hrvatskom planinaru već opisano vođenje triju skupina Nizozemaca Kapelskim planinarskim putom.

PLANINARSKE USPOMENE

Kako smo tražili izgubljenu »ovcu« (planinarku S.)

Marijan Wilhelm, Zagreb

Prije 30 godina, 1. svibnja 1976., naš danas nažalost već pokojni član i vodič u Sekciji društvenih izleta HPD »Zagreb-Matica« (ali aktivan i u drugim sekcijama društva), Vilim Strašek, poveo nas je unajmljenim busom na dvodnevni izlet u Gorski kotar. Cilj je bio vrh Viševice (1428 m).

Krenuli smo iz sela Vrata preko željezničke pruge Zagreb – Rijeka, između dva kamena burobrana zida, vozeći se cestom koja vodi ka Bitoraju i Viševici. Na raskriju ceste u šumi skrenuli smo desno i nastavili još malo cestom pješice, a zatim usponom po padini Viševice prema vrhu. Markacija je bilo na drveću i kamenu kraj puta. Na tlu je još bilo snijega.

Na vrhu je uslijedio zasljeni odmor, uživanje u panoramskom vidiku na sve strane i fotografiranje. Ponešto i u želudac i za žđ.

Nakon odmora krenuli smo nazad istim prehodanim putom na mjesto gdje nas je kod snježne hrpe čekao autobus.

Došavši do prenoćišta u Fužinama (Sindikalni dom nekog poduzeća iz Rijeke) smjestili smo se po sobama, osvježili, pa zatim uputili na večeru u blagovaonicu. Kad smo se porazmještali u dvorani, začu se povиšen glas jedne planinarke: »Joj, ne vidim onu planinarku nigdje u dvorani, a u busu je sjedila uz mene. Ne znam kako se zove, to je vrlo šutljiva i nekako povučena osoba!« Naš vodič Vili naglo je ustao i kre-

nuo do planinarke koja se oglasila. Počeo se raspitivati je li nju netko vidio za vrijeme hoda i ima li tko o njoj bilo kakvo zapažanje, no nitko od prisutnih nije ništa znao.

Vili je odmah pokrenuo dio planinara i busom krenuo natrag. Već se mračilo i oni koji su ostali u domu krenuli su u sobe na spavanje. Ja sam imao ležaj kraj Vilijevog kreveta, ali uopće nisam mogao zaspasti. Vrzmalo mi se neprestano u glavi pitanje kuda je ta planinarka i kada odlutala... kako i zašto.

I tako, zatekavši me u zabrinutom razmišljanju s kojekakvim »crnim« primislima, oko ponoći se pojavio Vili i rekao: »Nismo je našli! Nastavljamo ranije ujutro, čim se razdani.« Predložio mi je da krenem sam do Liča i da uzduž »ulice«, koja iz tog mjesta vodi do padine i šuma Viševice, obidem sve kuće i ustanovim je li izgubljena možda sišla šumskom cestom do neke kuće i tamo ostala spavati.

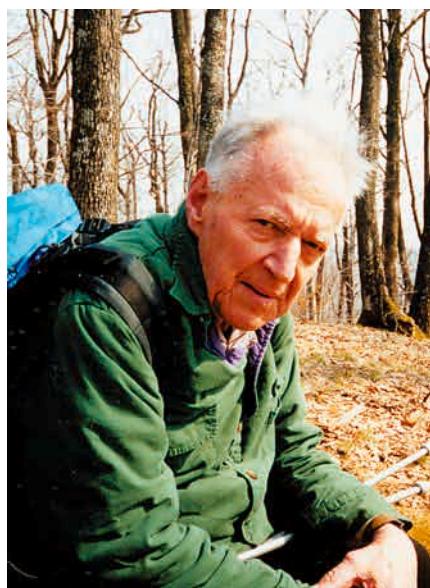
Vili je odmah rano izjutra nazvao Gorsku službu spašavanja i miliciju u Delnicama, te im rekao što se dogodilo. Naišao je svojim autom i lugar, pa je i on saznao što se zabilježilo.

Prema uputi i dogovoru s Vilijem, otisao sam u Lič, obilazio kuće duž spomenute ulice, ponavljajući priču o izgubljenoj planinarki i pitao nije li možda kod njih navratila, no uzalud.

Vili je s ekipom za potragu otisao autobusom u smjeru gdje smo dan prije zapeli u snijegu. S njim su pošli i članovi Gorske službe spašavanja i milicija. Ja sam nakon »preispitivanog Liča« ostao čekati na željezničkoj stanici u Fužinama, a tu je bio i lugar sa svojim autom.

Čekajući i razgovarajući o tom nemilom događaju, najednom se jedan dječak pojavi kod vrata čekaonice i nekako okljevajući, no ipak naglašeno, reče: »Eto, neka žena dolazi!«. Izjutri sam van i gle! – bila je to »izgubljena ovca«! Uzviknuo sam: »Pa gdje ste bili! Što se dogodilo!?« Ona je potiho i »flegmatično« izgovorila nešto ne baš suvislo. U tom času sijevne mi u glavi da Vili s ekipom »češlja« šumu i cio jučerašnji predio ne bi li je našao, jer ujutro na odlasku reče »danasa je moramo naći živu ili...« A kako da je nađe kad se pojavila u Fužinama na željezničkoj stanici!

Lugara s autom zamolim da ode u njemu poznati dio Viševice, jer nisam mogao pješice

Nezaboravni planinarski organizator i vodič
Vilim Strašek (1914 – 1999)

do tamo stići niti sam mogao ostaviti »izgubljenu« samu na stanicu. U to vrijeme mobitela još nije bilo. Lugar se isprva nečekao jer da ima posla i slično, no na moje uvjeravanje (čitaj: jadikovanje) ipak je pošao javiti Viliju da obustavi potragu.

Naknadno se jedva uspjelo iz nje izvući slijed zbivanja: kada je grupa s vrha krenula natrag k busu na cesti, ona se negdje oko vrha odvojila od društva (naša pretpostavka: »zbog ljudske potrebe«) te došavši natrag na vrh sa »zakašnjenjem«, tamo nije više nikoga zatekla. Umjesto da krene za tragovima odakle smo došli, ona je otisla upravo na suprotnu stanu i počela sama lutati. Nastupio je i mrak, ali je srećom naišla na neku kolibu gdje se, odgurnuvši jedan prozor, uvukla u kuću i sjela u kut. Toliko se jedva izvuklo iz nje kod ispitivanja i zapitivanja. Kada se razdanilo, krenula je dalje šumskom cesticom i došla u Lič – u ulicu gdje sam je ranije tražio po kućama. Naravno da je Viliju i svima lagnulo, ali se u društvu još dugo o tome razgovaralo.

No, takvih i sličnih se događaja u mojoj planinarskom vijeku zabilježio još nekoliko. Svaki bi za sebe bio zanimljiv, uzbudljiv, ali i poučan.

Nije lako biti planinarski vodič!

NARUČITE PLANINARSKI KALENDAR ZA 2007. GODINU!

Sredinom studenoga iz tiska izlazi atraktivni zidni kalendar HPS-a za 2007. godinu.

Uz motive hrvatskih planina u njemu je objavljen pregled svih značajnijih akcija u sljedećoj godini i najnoviji adresar članica HPS-a. Format kalendarja je 48 × 33,5 cm, a kao i prijašnjih godina, tvrda poštanska omotnica štiti ga od oštećenja na putu do naručitelja. Autor slike u kalendaru je vršni planinarski fotograf Tomislav Marković.

Cijena kalendarja je 35 kuna, a za narudžbe od 10 i više primjeraka preko planinarskih društava odobrava se popust od 20% (u društvu se sastavi popis i narudžbom društva naručuje se određeni broj kalendarja, a HPS društvu potom šalje račun). U narudžbi (telefonskoj, faksom, poštom ili putem e-maila) treba naglasiti hoće li se kalendar izravno preuzeti u Uredu HPS-a ili ga treba slati poštom, a u tom slučaju u račun će biti uključeni i pripadajući poštanski troškovi.

Informacije i narudžbe
HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
tel./fax 01/48-24-142
tel. 01/48-23-624
e-mail: hps@plsavez.hr

Na Kostelsko gorje!

Stjepan Novačko, Pregrada

Vinorodne gorice u zapadnom dijelu Hrvatskog zagorja pružaju jedinstven ugodaj za planinarenje, pogotovo u jesen. Vrijedi zato u kratkim crtama podsjetiti na dio onoga što one nude i dati planinarima osnovne podatke koji mogu biti korisni za planiranje izleta.

Kostelsko gorje proteže se od Brezovice (581 m) na istoku do Koštrunovog brega (474 m) na zapadu. Dugačko je oko 15 km, a najpoznatija planinarska odredišta su brdo Brezovica, Kuna-gora i Cesargradska gora. Na dijelu između Kuna-gore i Cesargradske gore popularne su točke još i Veliki Tabor (335 m) te briješ Vinagora (407 m). Na zapadnom kraju Kostel-

skoga gorja, ispod Risvice, nalazi se slikovit klanac Zelenjak, u kojem je spomenik Antunu Mihanoviću i pjesmi »Horvatska domovina« (danasa »Lijepa naša domovino«). Ljubav i briga prema Kostelskom gorju povezuje PD »Brezovica« iz Petrovskog, HPD »Kuna-gora« iz Pregrade i HPD »Cesograd« iz Klanjca.

Do planinarske kuće na Kuna-gori orijentacija je laka jer se kuća nalazi iznad same Pregrade i dobro je uočljiva.

Po Kuna-gori vodi nekoliko laganih staza kojima se bez velikih uspona stiže do željenih ciljeva. Kuna-goru zahvaćaju trase Zagorskog planinarskog puta i nekadašnjeg Štajersko-zagorskog kružnog puta.

Pregrada i planinarska kuća na Kuna-gori

Započnete li izlet od željezničke stanice u Đurmancu, markiranim stazom možete lako doći na Brezovicu, na kojoj su planinari iz Petrovskog nedavno dovršili novu planinarsku kuću »Ačkova hiža«. Želite li izlet povezati s posjetom Kuna-gori, produžite prema Prigorju kraj vrha Ravnice (561 m) i slijedite markaciju preko Plemenštine vinorodnim brežuljcima sat i petnaest minuta do Kostela i crkve sv. Marka. Odatle je do ruševine Kostel-grada (405 m) samo 15 minuta uspona. Uzdužni put po Kostelskom gorju nastavlja se mimo klijeti do vrha Kuna-gore (522 m), na kojem su upisna kutija i žig. Samo 200 metara južnije je livada Bukovski breg, s koje se pruža lijep vidik na zagorsko humlje. Vrlo brzo stiže se zatim i do planinarske kuće »Kuna-gora«.

U kući se možete odmoriti, okrijepiti i po potrebi prenoći. Do nje se može doći i automobilom iz središta Pregrade tako da krenete jedan kilometar prema Desiniću (Tuđinov breg), skrenete desno pa se cestom koja je djelomično asfaltirana uputite ispod kapele sv. Leonarda 2,5 km do planinarske kuće.

Od kuće postoji zanimljiv nastavak puta prema Vinagori i Velikom Taboru, koji se rijetko obilazi, no članovi HPD-a »Kuna-gora« mogu zainteresiranim planinarima pružiti svoje vodstvo. Od planinarske kuće na Kuna-gori do Vinagore može se stići za dva sata hoda. Žig vrha Vinagore je u mjesnoj gostonicici.

Taj dio Zagorja nadaleko je poznat kao dobar vinorodni kraj, a sama Vinagora poznata je po župnoj crkvi obzidanoj poput tvrđave. Ona se nalazi na samom vrhu brijege i jedna je od najviših i najslikovitijih crkvi u Zagorju. Od Vinagore se za dalnjih pola sata makadamom stiže do Žolekovog brega (499 m), odakle se otvara prekrasan vidik do Alpa, Boča i Donačke gore u Sloveniji. Put se može produžiti i dalje prema Velikom Taboru (335 m) i izlet završiti u Desiniću, odakle postoje stalne autobusne veze za Tuhejske Toplice i Zagreb.

Dodatac li u Kostelsko gorje, zasigurno ćete biti zadovoljni viđenim i doživljjenim. Premda to nije osobito visoko gorje, lijepo je i pogodno za sve vrste izleta, od lakih šetnji pa do dugačkih uzdužnih tura.

Planinarska kuća »Kuna-gora«

Ruševina Kostelgrada

Svetište na vrhu Vinagore

Kroz Kitu Gaćešinu u središte Crnopca

Istraživanje podzemlja jugoistočnog Velebita

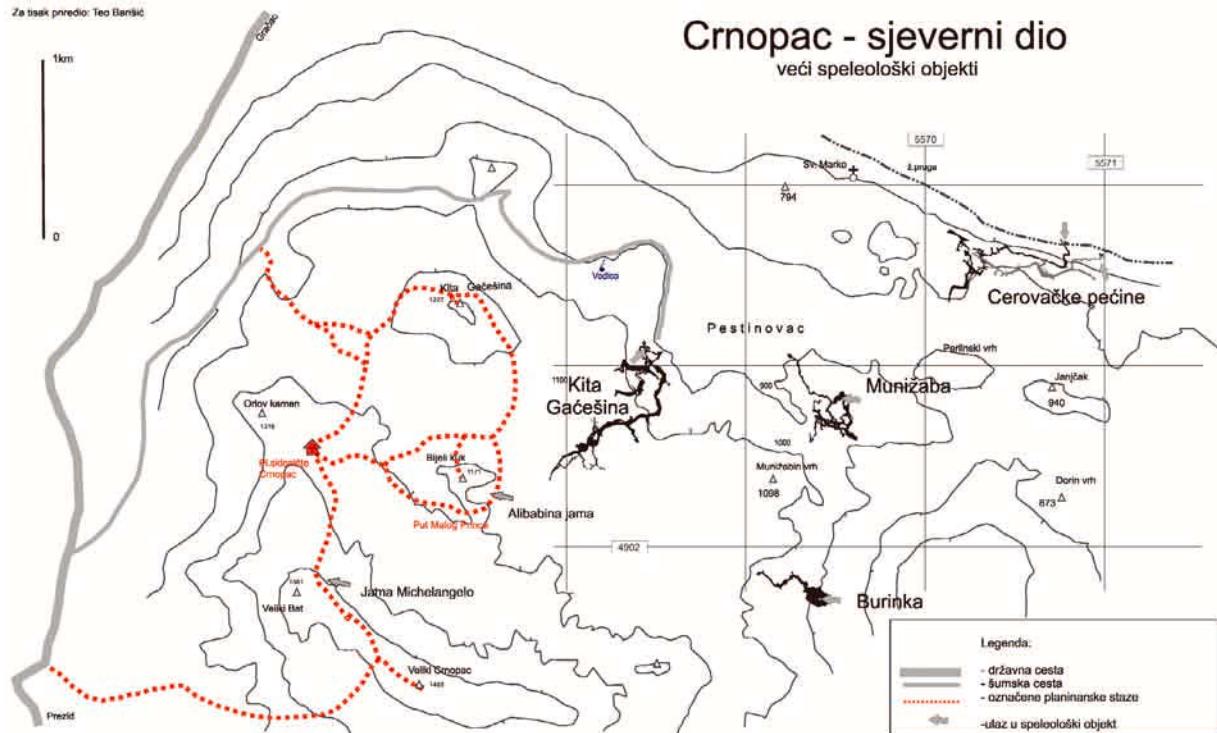
Teo Barišić, Šibenik

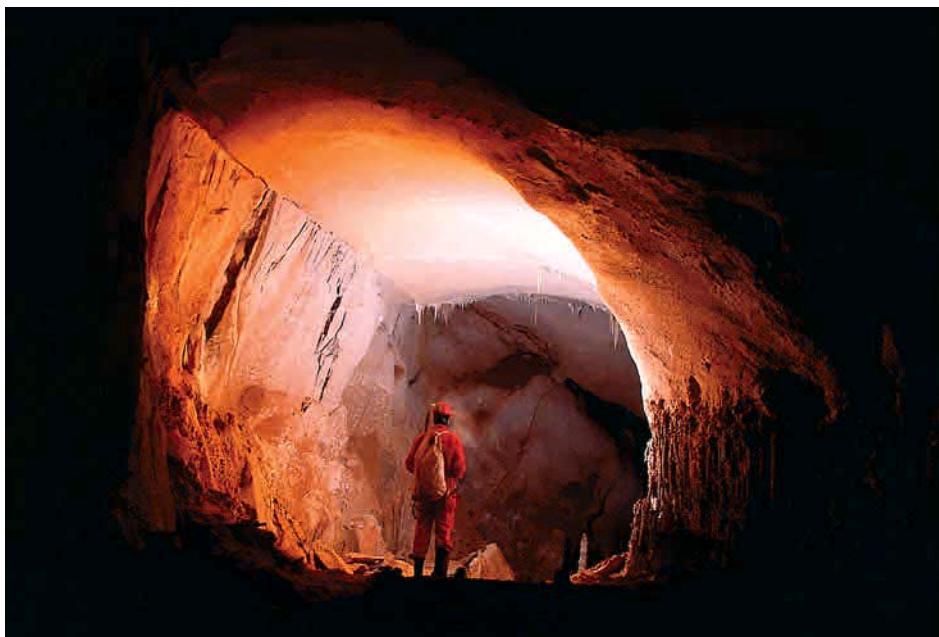
Posljednjih smo godina svjedoci prave male planinarske invazije na Crnopac. Prije slabo poznato planinsko područje, koje je od ostalog dijela Velebita »odvojeno« prezidskom cestom Obrovac – Gračac, dobilo je mrežu planinarskih putova i sklonište, koje su izgradili vrijedni zadarski planinari na čelu sa Slavkom Tomerlinom. Uz mnogo npora, stvorenih su tako uvjeti za duži boravak planinara.

Planinarima koji svoje staze provlače kroz labirinte kukova i šumovite ponikve malo je znano da se malo istočnije od markiranih staza već gotovo stotinu godina događa druga, »podzemna invazija«.

Cijela je priča započela 1913. godine izgradnjom dionice željezničke pruge od Gračaca do Knina. Tom prilikom ing. Turkalj pronalazi dvije velike špilje koje narod ispočetka po njemu

Za isetak pohađao: Teo Barišić

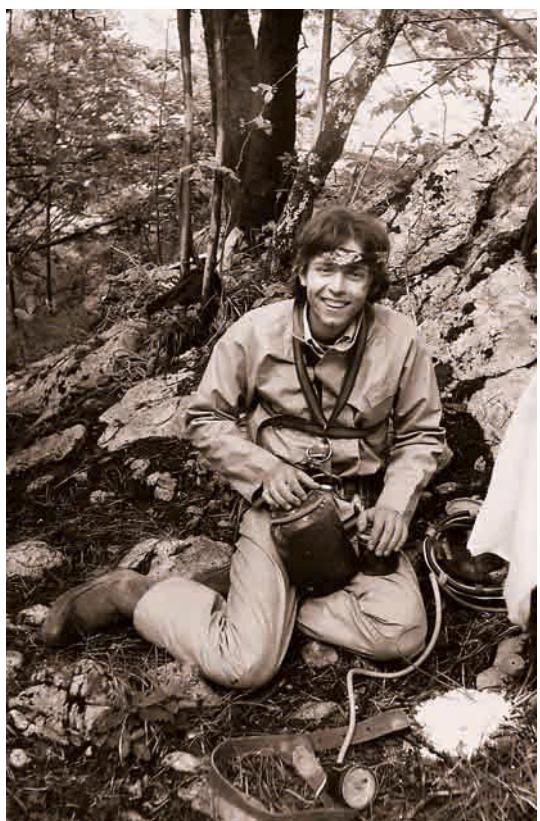
Iza Vrata percepcije na dubini od 100 metara pronađena je cijela nova etaža

naziva Turkaljevim špiljama. Špilje su poslije turistički uređene i nama su danas poznatije pod nazivom Cerovačke špilje. Ona duža, Donja, i dandanas nalazi se na popisu deset najduljih špilja u Hrvatskoj.

Od 1978. godine do početka Domovinskog rata Crnopac sustavno istražuju planinari-speleolozi iz SO HPD »Željezničar« iz Zagreba. Pronašli su niz dubokih jama na području cijelog masiva Crnopca. Godine 1988. pronađena je i istražena jama Burinka (-290 m) s velikom podzemnom dvoranom i jama Munižaba (-448 m), duga 2300 metara. Istraživanja je tada vodio ing. Ozren Lukić – Luka. On je poginuo na Velebitu kao hrvatski branitelj i po njemu je poslije najdublja hrvatska jama nazvana Lukinom jamom.

Nakon rata, SO HPD »Željezničar« nastavio je sa sustavnim istraživanjima. Do ljeta 2006. godine istražili su ukupno 150 speleoloških objekata, među kojima i jame Michelangelo (-256 m) i Alibabinu jamu (-212 m). Speleolozi su pritom mnogo pomogli zadarskim planinarima u prijenosu građe za sklonište i traširanju putova kroz Crnopac.

Godine 2001. članovi SO PDS »Velebit« iz Zagreba prilikom posjeta jami Munižabi alpi-

Ozren Lukić pred ulazom u jamu Munižabu 1990. godine

nističkim tehnikama prolaze jedan uzlazni kanal i već iste godine istražuju novih 1000 m kanala. U godinama koje slijede i dalje mukotrpnim tehničkim penjanjem pronalaze nove dijelove jame. Iako je službena duljina Munižabe 3700 m, istraženo je još nekih 1300 metara kanala, no nacrt je još u izradi pa se ne može pouzdano reći koliko je jama točno duga.

Prilikom jednog istraživanja 2004. godine velebitašima se pridružila manja skupina šibenskih speleologa iz SO HPK »Sveti Mihovil«, koji su pri dolasku skrenuli s prilaznog puta i u

traženju kraćeg puta za povratak naišli na novu jamu. Jama je po najvišem vrhu cjeline u kojoj se nalazi nazvana Kita Gačešina. Već iste godine šibenski su se speleolozi klesanjem i kopanjem probili do dubine od 288 metara i popeli u novi prostrani kanal.

Sljedećeg ljeta jama je dosegla duljinu od 1500 m, a tijekom zime 2005./6. šibenskim su se speleolozima priključili mosoraši, a potom i velebitaši. Krajem travnja pred ulazom se okupilo 30 speleologa iz 7 speleoloških udruga (SO HPK »Sveti Mihovil«, SO PDS »Velebit«, SO

Jama Kita Gačešina

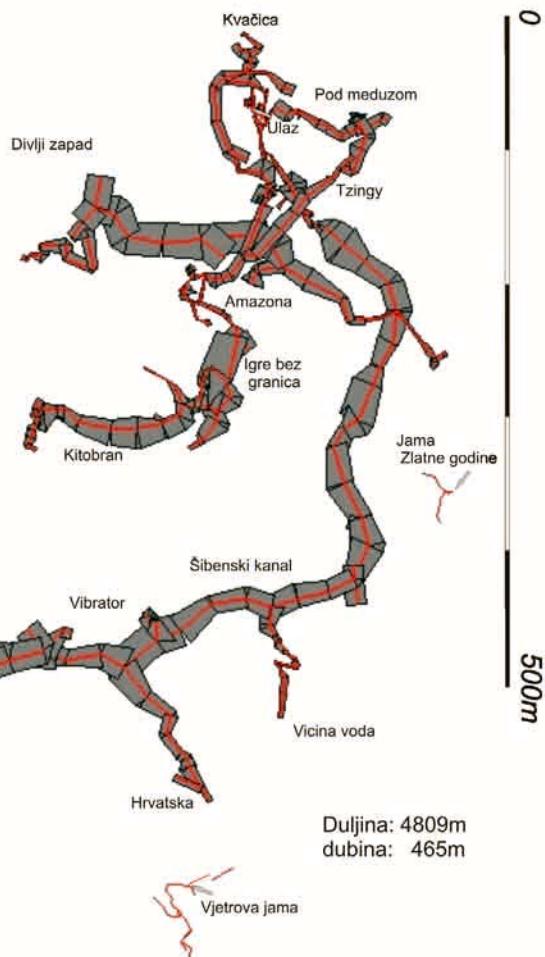
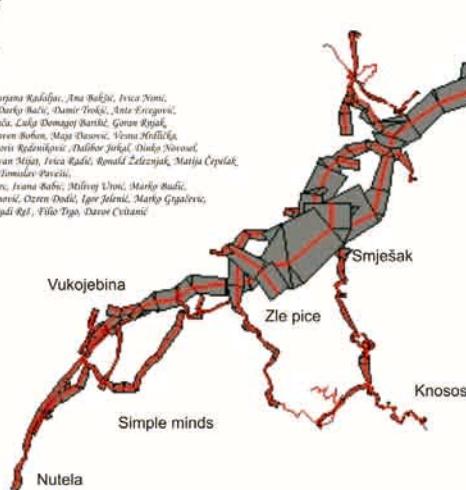
Crnopac
030022

2004-2006

SO HPK "Sveti Mihovil"
SO PDSV "Velebit"
SO HPD "Morsar"
SO HPD "Zeljenčić"
SO HPD "Dubovac"
SO HPD "Profondo"
SU "Spelunka"
SU "Estavela"

članovi:
Teo Barišić
Marko Grgića
Darko Bašić
Luka Andrović
Marko Čavrić
Galinčić Bojan
Ivana Čuković
Filip Filipović
Miroslav Lukić

članovi:
Aude Barilli, Jurica Raduljac, Ana Bažić, Ivica Ninić,
Mislava Čučić, Darko Bašić, Damir Teškić, Ante Krčević,
Dominik Špoljar, Bojan Grgić, Bojan Bartolić, Goran Ristak,
Ivan Grčić, Slaven Božović, Magdalena Čurković, Vesna Hrdlička,
Fran Bošnjak, Luka Radičević, Đorđevo jaje, Dado Novosel,
Mate Murić, Ivan Milić, Ivica Radić, Rinald Žedenski, Marija Ćepulak,
Ljubo Ćepelak, Tomislav Perčić,
Martina Šonerec, Ivana Bošić, Milivoj Uroš, Marko Stušić,
Nenad Kuzmanović, Orlen Đokić, Igor Jelenić, Marko Grgićević,
Ivan Glavaš, Rajko Řetić, Filo Tigo, Đorđe Cvitančić

Za tisak priredio: Teo Barišić

Pred Meduzom

HPD »Mosor«, SO HPD »Željezničar«, SU »Estavela«, SO PD »Profunda« i SU »Spelunka«), no jer se nije moglo proći kroz uzak vertikalni prolaz, kroz koji je pljuštala voda nastala otapanjem velikih količina snijega, istraženo je novih 500 metara u gornjoj etaži. Početkom lipnja u jami je održana godišnja državna vježba speleospašavanja HGSS-a, a potom je uslijedila još jedna istraživačka akcija u kojoj je pronađeno novih 1278 metara kanala i dosegnuta dubina od 465 metara. Tijekom ovoga kolovoza sedam šibenskih speleologa, uz materijalnu potporu Komisije za speleologiju HPS-a i svih navedenih speleoloških udruga, među kojima i dvojica šesnaestogodišnjaka, pronašli su u krajnjim dijelovima jame na dubini od 350 metara i topografski snimili novih 731 metara kanala te je jama Kita Gaćešina time dosegla duljinu od 4809 metara. S tom duljinom ona je sada na 6. mjestu u popisu najduljih hrvatskih špilja, a ujedno je najdulja i najdublja jama u području Crnopca.

Istraživanje jame Kite Gaćešine postaje sve teže i zahtjevnije. U speleološkim objektima takvih dimenzija i morfologije užeta se moraju

Prosinac 2005. – Šibenski speleolozi prije ulaska u jamu Kitu Gaćešinu

IGOR JIRKAL

Detalj s istraživanja članova SO HPD »Željezničar« u području Crnopca (silazak u jamu Joplin)

ostavljati na svim vertikalnim i za sigurnost kričnim dijelovima, pa se u njih postupno ugrađuju stotine metara užeta, karabinera i pločica, a time se osiromašuje oprema speleoloških odjekova i udruga. Baš kao i u jami Munižabi, u jami je potrebno postavljati dubinske bivke u kojima speleolozi borave više dana i iz njih se svakodnevno upućuju u istraživanje. Po završetku »radnog dana« ekipe se okupljaju i uz toplu juhu i poneki drugi specijalitet skuhan na plinskim kuhalima, druže prije nego što se za-

vuku u tople vreće za spavanje, što ovim istraživanjima daje posebnu draž.

Učinkovitosti posljednjih speleoloških istraživanja središnjeg dijela Crnopca uvelike je pridonijela novoizrađena šumska cesta, čiji je završetak blizu ulaza u jamu Kitu Gačešinu, ali je ta cesta ujedno dovela drvosječe i drvokradice i tako pretegnula jezičac na vagi u vjekovnoj borbi šume i nezaustavljivog procesa okršavanja, koji je posebno izražen na ovom području. Mi speleolozi smo nažalost svjedoci nestanka guste šume oko izvora Vodice, koja je sada pretvorena u livadu, što se vidi čak iz Gračaca. Jednoga ćemo dana izmisliti neke nove Mlečane koje su nam posjekli šumu.

Kao što se vidi iz priloženih zemljovidova, na vrlo malom području od samo nekoliko kvadratnih kilometara nalaze se tri od deset najduljih špilja Hrvatske te stotinjak poznatih srednje i manjih speleoloških objekata. U slivu rijeke Zrmanje, kojem gravitiraju speleološke pojave Crnopca, značajna su posebno nova speleoronilačka istraživanja, za kojih su pronađeni novi kilometri podzemnih kanala. Budućnost i zajednički napori svih hrvatskih speleologa pokazat će krije li im se pod nogama nešto veće od svega poznatog u Lijepoj Našoj.

Literatura

- Lukić, O. (1988.): Jama Burinka na Crnopcu u Velebitu, *Naše planine* 9–10
- Lukić, O. (1991.): Speleološka istraživanja Crnopca na Velebitu, *Speleolog*, 36/37, str. 14–26
- Kuhta, M. (2003.): Rezultati novijih speleoloških istraživanja na Crnopcu, *Speleolog* 2000.–2001., str. 36–44
- Borovec, M. i Dado, R. (2004.): Jama Michelangelo i posljednja istraživanja Crnopca, *Subterranea Croatica* 2, str. 23–26
- Tomerlin, S. (2004.): Mreža planinarskih putova na Crnopcu, *Hrvatski planinar* 96, str. 146–147
- Borovec, M. (2005.): Alibabina jama na Crnopcu, *Speleolog* 2004, str. 18–22
- Barišić, T. (2005.): Kuda ide Kita Gačešina, *Subterranea Croatica* 4, str. 3–8, Karlovac
- Barišić T. (2005.): Speleološki logor Kita Gačešina kolovoz 2005, *Subterranea Croatica* 5, str. 46–47, Karlovac

Na vrh Petzecka

Dragutin Kolac, Čakovec

Osvojiti Triglav, najviši vrh Slovenije, želja je gotovo svakog našeg planinara koji upozna ljepotu Alpa. Međutim, nakon toga, planinari obično požele upoznati i teže i više vrhove, kojima obiluje nama ne baš daleka Austrija, ili nešto dalja sjeverozapadna Italija. Nakon Gross Hafnera i Ankogela, za nas je ove godine došao na red Petzeck (3283 m), najviši vrh Schobergruppe s kojega je fantastičan razgled na čitave Visoke Ture, a posebno se lijepo vidi znameniti Grossglockner (3798 m), najviši vrh Austrije.

Zbog višesatne vožnje do Lienza preko Spittala te Hochgrossglocknerstrassom do doline Wangenitztal, na put smo morali krenuti vrlo rano, kako bismo stigli još istoga dana do Wangenitzseehütte na 2508 metara. Iz doline se, s nekih 930 m, treba najprije uspeti do doma i jezera na kojem se on nalazi, no taj uspon je lijep jer se prolazi kroz uredna naselja s okućnicama punim cvijeća i najraznovrsnijih strojeva, a s puta se nižu prekrasni vidici na sunčanu zelenu dolinu i okolna brda. Za uspon cestom i njezinim kraticama do parkirališta na 1368 metara treba sat i pol do dva.

Odatle put vodi zelenom dolinom okruženom surovim liticama, najprije kroz pašnjake i šumu, a zatim uz bistre i brze vodotoke i slapove koji se slijevaju sa svih strana. Za taj dio uspona treba bržim hodačima bar tri i pol sata, a drugima 5, pa i 6 sati. Nas je zadnjih sat vremena prala još i slaba kiša, koja je hodanje po glatkem kamenju činila opasnijim i neugodnijim.

Kad smo se konačno našli u domu uz prekrasno gorsko jezero i kad smo odgledali zalažak sunca, lako smo zaspali u ugodnom i dobro opskrbljenom, ali i dobro posjećenom domu.

Drugi dan krenuli smo prema vrhu rano. Put najprije vodi gotovo ravno oko brda da bi

se zatim počeo naglo dizati preko nekoliko grebena prema vrhovima, opet uz potoke i pašnjake na kojima već od rana jutra pasu ovce.

Na nekim dijelovima treba ići i preko snijega, dok se konačno ne ukaže u daljini križ. Da bi se stiglo do vrha treba još prijeći ledenjak i popeti se blagom uzvisinom. Za sve skupa treba oko tri sata, ali je prednost da staza nije posebno zahtjevna ni opasna. Sajle su na samo jednom mjestu, a ni ono nije posebno problematično.

Pratilo nas je vrijeme kakvo se samo poželjeti može, vrlo vedro i bistro. Samo je nekoliko

DRAGUTIN KOLAC

Ruksaci veliki i mali na ledima planinara

Na ledenjaku

bijelih oblaka nadvisivalo Grossglockner, koji se činio blizak kao da ga se može dohvatiti rukom. Pogled s vrha klizi po brojnim nižim

vrhovima i snježnim ledenjacima, a budući da je vrijeme bilo lijepo mogli su se čak golim okom vidjeti penjači na usponu prema najvišem vrhu Austrije.

Nakon kratkog zadržavanja, slikanja, krštenja i osvježenja uputili smo se nizbrdo istim putom do doma, a odatle, opet nakon kratkog odmora, predaha i okrjepe, natrag u dolinu. Tamo nas je opet pozdravila tiha kratkotrajna kiša koja nikome nije pokvarila izvanredan doživljaj.

Iako sam uspon nije bio posebno zahtjevan ni težak, ipak za njega treba dosta kondicije, jer čovjek treba biti u stanju hodati deset, pa možda i više sati u jednom danu. Međutim, kod nekih penjača želja da se prijede »magična granica« od tri tisuće metara često je jača od snage u nogama, pa to zna biti problem.

Za one koji su već stekli kondiciju na ranijim izletima u Alpe, uspon nije bio osobito težak, a oni koji su procijenili da je to za njih previše na vrijeme su odustali od uspona na vrh. Oni treći, koji su mislili da to za njih nije problem, su dakako pretjerali. Kako bi se izbjegle moguće nevolje za sve članove grupe, takvima bi vodići svakako uoči izleta trebali skrenuti pozornost da neki usponi nisu za njih, ako to već sami nisu u stanju uvidjeti. Svakako je bolje takvim pojedincima skratiti rutu ili ih zamoliti da niti ne kreću na teže planinarske uspone.

Čakovečki planinari, članovi HPD »Medimurje« na Petzecku

Ozljede u lavinama

pripremio: dr. Dario Švajda, Požega

Bliži se zimska sezona planinarenja pa ćemo ovaj put reći nekoliko riječi o opasnosti od zatrpanjana snježnim lavinama. Od lavina u pravilu najčešće stradaju planinari, skijaši, snowboarderi, članovi alpinističkih klubova, spasilačkih organizacija i alpski vodiči. Prema službenim statistikama u razdoblju od 1981. do 1998. godine u 17 zemalja članica međunarodne asocijacije za gorsko spašavanje (IKAR) u lavinama je poginulo 146 planinara i skijaša. Broj lavina s velikom materijalnom štetom, uništenim naseljima i prometnicama u tom je razdoblju značajno smanjen u odnosu na prijašnje, zahvaljujući i izgradnji zaštitnih prepreka.

Posljednjih je godina stradalo nekoliko hrvatskih planinara i alpinista u alpskim područjima, pa nije naodmet reći nekoliko riječi o načinu spašavanja stradalih u lavinama i o preventivnim mjerama.

Smrtnost (mortalitet) onih koje je lava samozahvatila iznosi 23%, dok je smrtnost potpuno zatrpanih 52%, a djelomično zatrpanih 4%. O potpunom zatrpanjiju lavinom govorimo kada su glava i grudni koš pod snijegom. Dakle, posve je jasno da mjere koje smanjuju potpuno zatrpanjje značajno smanjuju smrtnost.

Kod potpuno zatrpanih vjerojatnost preživljavanja u prvih 18 minuta iznosi 91%. U tom vremenu 9% zatrpanih ipak umre od posljedica teših ozljeda. U vremenu od 18. do 35. minute vjerojatnost preživljavanja naglo pada na 34%. U tom vremenu umiru svi koji nemaju zračni prostor ispred lica. Mechanizam smrti je gušenje – tako umire 60% potpuno zatrpanih. Nakon 35. minute mogu preživjeti samo oni koji imaju zračni prostor oko usta i nosa.

Osobe koje su zatrpane lavinom u građenim objektima imaju veću vjerojatnost preživljavanja.

DARKO BERLJAK

Lavina na Annapurni I

vanja, jer u prostoru u kojem su zatrpani ima dovoljno zraka ili postoji zračna komunikacija s površinom. Najdulje preživljavanje potpuno zatrpanog čovjeka na otvorenom zabilježeno je u Italiji 1964. godine (Macugnaga, 44 sata), a u zidanom objektu u Austriji (Heiligenblut) 1951. godine gdje je čovjek preživio 13 dana.

Spašavanje

Kod spašavanja iz lavina postoje dva vremenska razdoblja:

1. Prvih 15 minuta. U tom su razdoblju svi koji nisu stradali od fizičkih ozljeda preživjeli lavinu. Zato oni koji nisu zatrpani moraju svim raspoloživim sredstvima tražiti zatrpane i što brže ih otkopati. U tim je trenucima važna svaka sekunda. Brzo iskapanje i reanimacija imaju prednost, kako bi se spriječilo gušenje koje prijeti zatrpanima.

2. Nakon 15 minuta tehnika spašavanja je nešto drugačija i najbolje je da spašavanje organizira gorska služba spašavanja. Objektivno, uz najbolju organizaciju takvo spašavanje može početi tek nakon 90 minuta. To vrijeme pod snijegom mogu, međutim, preživjeti samo oni koji imaju zračni prostor za disanje. Ako iskapanje potraje dulje, minute gube važnost, a težiste treba dati na oprezno iskopavanje, pažljiv transport i primjerenu terapiju hipotermije.

Samospašavanje

U mnogim se člancima skijašima preporučuje izbjegći lavinu spustom skijama ispred lamine, a ako to nije moguće, preporuka je oslobođiti se skija i štapova te plivati u lavini. U slučaju potpunog zatrpananja, prije prestanka lavine treba se zguriti i postaviti ruke ispred lica. U nekim anketama preživjelih zabilježeno je da se prije nego je lavina stala 18% skijaša oslobođilo skija, a skija i štapova uspjelo se oslobođiti samo 8% preživjelih. Plivati je bilo u stanju oko 46% preživjelih, a 50% je moglo za trajanja lavine postaviti ruke ispred lica i na taj si način osigurati zračni prostor za disanje.

Oni koji nisu zahvaćeni lavinom moraju u prvih 15 minuta pokušati pronaći i iskopati zatrpane. Znamo li da je za pronalaženje zatrpanog elektronskim uređajem potrebno oko 3–5

minuta i da nam za kopanje lopatom zatrpanog na dubini od jednog metra ostaje samo 10 minuta, lako je zaključiti da je ovakav način spašavanja ograničen. Zbog toga se tijekom spašavanja moramo pridržavati sljedećih pravila:

- ako je moguće, označiti mjesto nestanka osobe u lavini
- pozvati spasilačku službu mobitelom
- tražiti i otkopavati svim raspoloživim ljudstvom najmanje 15 minuta (napomena: u prvih 15 minuta svi sudjeluju u spašavanju, nakon toga se nekoga šalje po pomoć ako mobitel nije dostupan)
- pretraživati elektronskim uređajem uz istovremeno osluškivanje i gledanje
- kada otkrijemo položaj zatrpanoga, dubinu odredimo sondom, a sondu ostavimo kao marker
- kopati svim raspoloživim lopatama, ali ne izravno odozgo već postranično
- kada se pojavi dio tijela, brzo rukama uz tijelo iskopati kanal za svježi zrak.

Nužna oprema za kretanje područjem izloženom lavinama

Postoji nekoliko mjera koje mogu povećati izglede za preživljavanje. Vrijedno je sve što može smanjiti dubinu zatrpananja, skratiti potragu i produljiti vrijeme preživljavanja potpuno zatrpanih.

Ako je stradali samo djelomično zatrpan lamine, onda je njegovo pronalaženje u lavini vizualno i vrlo brzo, a iskopavanje učinkovito. Svaka mjera koja smanjuje potpuno zatrpanje smanjuje smrtnu opasnost.

Korisna je oprema u tom slučaju zračni balon za lavine (airbag). U upotrebi je od 1991. godine, integriran je u ruksak, a napuhuje se iz ampule potezanjem ručice. Ampula sadrži mješavinu dušika i zraka. Volumen balona je 150 litara. Balon zbog fizikalnog efekta inverzne segregacije (velika tijela se zadržavaju na površini) smanjuje dubinu na kojoj je unesrećeni zatrpan. U razdoblju od 1991. do 2003. godine zabilježena su 62 slučaja onih koji su se našli u lavini s airbagom. Od toga je broja čak 60 unesrećenih preživjelo. Korištenjem balona vjerojatnost potpunog zatrpananja pada s 39% na 16,1%, a smrtnost s 23% na 3,2%.

Lijepi zasnježeni tereni izazov su za planinarenje, ali treba računati na lavine (Gurla Mandata u indijskoj Himalaji)

Kada je netko potpuno zatrpan, potragu radimo na nekoliko načina: tehničkim uređajima, lavinskim psima i sondiranjem terena. Upotreba tehničke opreme poboljšala je izglede za preživljavanje, ali ne onoliko koliko se od nje očekivalo. Tehnički uređaj za potragu ima smisla jedino ako ga upotrijebe neozlijedjeni sudio-nici, a uz to podrazumijeva prethodno upoznavanje i vježbanje rukovanja uređajem. Velika su očekivanja od digitalnih aparata, koji će otkriti zatrpanog mnogo prije i točnije.

Vrijeme preživljavanja potpuno zatrpanih može se produžiti avalungom. Razvijen je u Americi i sastoji se od čvrste veste ili je načinjen od sustava traka koje se pričvrste na grudni koš. U slučaju lavine skijaš mora u usta staviti konektor i zadržati ga u ustima dok traje lava. Preko konektora udišemo zrak, a preko jednosmjernog ventila izdišemo. Tako postižemo stvaranje umjetnog zračnog prostora, a preko jednosmjernog ventila sprječavamo ponovno udisanje ugljičnog dioksida. U 33 provedena testa uređaj je omogućio preživljavanje u lavini do sat vremena. Zabilježena su dva preživlja-

vanja osoba koje su imale takvu vestu (Aljaska, 2000. i Chamonix, 2001.).

Do sada još IKAR nije preporučio korištenje toga proizvoda. Naime, nije baš sigurno je li osoba koja nosi vestu u trenutku nastanka lavine u stanju staviti konektor u usta. Nedostatak sustava je i činjenica da kupovinom ne smajuju rizike koji prate zatrpane osobe, a pravovremeno iskopavanje ne jamči uspjeh jer je produljeno vrijeme preživljavanja.

Preventiva

Prije polaska u planine uputno je informirati se o područjima u kojima postoji opasnost od lavina i o stupnjevima opasnosti od lavine. Svakako treba poštovati usmena i pisana upozorenja. Ako postoji opasnost, treba svakako odustati od planiranog pohoda.

Prilikom kretanja visokim planinama svakako trebamo nositi ruksak sa zračnim balonom, lavinskom sondom, lopatom i elektronskim uređajem za potragu koji, naravno, mora biti uključen.

VELEBITEN br. 43

PDS »Velebit« nakon duže stanke izdalo je novi broj svojeg glasila, na 72 stranice, sa svim prilozima u boji. Kao i u prethodnim brojevima većina priloga posvećena je speleologiji, ali ima članaka i o drugim djelatnostima. Novi urednik je Andrej Stroj.

Uvodni članci posvećeni su speleološkoj ekspediciji »Velebit 2005«. Najdublja istražena jama je jama Velebita (-941 m), a slijede jama Sbardella (-247 m) i jama PT7 (-118,5 m). Idući je članak o istraživanju jame Nevidna voda (-415 m + ?) na Kamešnici te članak o nastavku istraživanja Debeljače u Lici (sadašnja dužina 908 m). Nekoliko je članaka posvećeno ekspe-

diciji članova SOV na Kubu koncem 2004. i početkom 2005. U nastavku su kratki članci o sudjelovanju članova SOV u speleološkoj ekspediciji »El Ocote 2005« u Meksiku, sudjelovanje na speleološkom logoru u BiH (istražena jama Bezdanica, duboka 108 m), kao i sudjelovanje na godišnjem međunarodnom skupu speleologa u Italiji. Tu su i članci o planinarskom usponu na Svetu brdo na Velebitu, o odnosu zaposlenog čovjeka i prirode, o obavljanju velike nužde u prirodi (humoristički), o nostalgiji za aktivnim članstvom u »Velebitu«, o peripetijama dolaska na Zavižen biciklom te o velebitaškoj pjesmi »Zakićicom lutam«.

Vlado Božić

IN MEMORIAM

DARKO MATIĆ (1948. – 2006.)

Vijest o smrti Darka Matića ražalostila je planinare, alpiniste i pripadnike Hrvatske gorske službe spašavanja. Rođen je 7. ožujka 1948. godine u Banja Luci, a umro je nekoliko dana pošto je navrio tek 58 godina.

Darkov aktivni život bio je usko vezan uz Planinarsko društvo Sveučilišta »Velebit«. Budući da je rano ostao bez roditelja, našao je novi dom upravo u zagrebačkoj Dugoj – Radićevoj ulici, točno nasuprot prostorija »Velebita«, koje su često bile njegovo odredište. Nakon završene srednje tehničke škole zaposlio se u tadašnjem poduzeću »Hidroelektra«. U to je vrijeme, 1970. godine, u siječnju mjesecu bio primljen za pripravnika u Gorsku službu spašavanja, Stanicu Zagreb, a već je sljedeće godine postao gorski spašavatelj. Tada je promijenio radno mjesto te počeo raditi u konstruktorskom birou tvornice generatora »Rade Končar«. Na tome poslu nije se dugo zadržao jer ga je tvornica uputila u svoju dvogodišnju višu školu, nakon koje se još doškolovao na ekonomskom fakultetu. Daljnji profesionalni put vodio je pokojnog Darka u automobilsku zastupničku tvrtku u kojoj je bio uspješan i koju je morao napustiti tek zbog uzna-predovale bolesti.

Planinarski život Darka Matića bio je bogat i raznovrstan. Uspješno se bavio orijentacijskim sportom, ekipnim i pojedinačnim. Mentor mu je bio doajan orijentacijskog sporta, pokojni Nedо Jakić. Darko je orijentacist s najduljim stažem, praktično bez prekida

od 1962. do 2004. godine. Godine 2002. primio je životnu nagradu Komisije za orijentaciju Hrvatskog planinarskog saveza.

Kao aktivni član alpinističkog odsjeka PDS »Velebit« ispenjao je nekoliko lijepih prvenstvenih smjerova: Varijantu Omladinskog smjera na Kleku 1969. godine s Borislavom Alerajom, Smjer za naše bivše djevojke i Ranozoreći smjer u kuku Tisa u Paklenici 1971. godine, s Krešom Sirovcem. Mnogo se bavio turnim skijanjem, skijaškim spustovima, ski-de-scentom, od kojih je poznat onaj u stijeni Bistriske špice. Okušao se i u zanimljivim ekstremnim skijanjima po siparima i travi. Cijeli svoj planinarski život proživio je u PDS »Velebit«, od keberske sekcije još kao dijete, do seniorske sekcije PDS »Velebit« posljednjih godina.

U stanicu GSS Zagreb organizirao je brojna skijanja. Više godina obavljao je dužnost oružara stанице. Matić je bio jedini hrvatski predstavnik na osiguranju Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu 1984. Njegovo službeno odijelo nalazi se danas u alpinističkom muzeju u Ogulinu. Najviše je vremena proveo dežurajući i pružajući pomoć ozlijedenim skijašima na sljemen-skom skijalištu na Medvednici i mogao bi ponjeti naziv dobrog duha Sljemena. Za svoje zasluge u GSS-u primio je počasnu srebrnu značku 1990. i zlatnu značku priznanja ove, 2006. godine.

Ismet Baljić i Borislav Aleraj

GORSKO SPAŠAVANJE

ODRŽANO VIJEĆE STANICA HGSS-a

Dana 8. listopada u Gospiću je održano izborno Vijeće stanica, što je najviši skup Hrvatske gorske službe spašavanja. Na Vijeću su se okupili predstavnici svih 15 stanica HGSS-a, te prema novom Zakonu o HGSS-u donijeli novi Statut svoje Službe.

Za pročelnika službe ponovno je izabran Vinko Prizmić. Izabran je i novi – stari Izvršni odbor, jer njihov započeti posao, unatoč značajnim rezultatima nije još dovršen. U IO HGSS su izabrani Ivan Host (dopročelnik), Darko Berljak (tajnik), dr. sc. Darko Bakšić (Komisija za speleospašavanje), Dubravko Butala (Komisija za školovanje kadrova), dr. sc. Hrvoje Dujmić (Komisija za informiranje i analitiku), dr. Dario Švajda (Medicinska komisija), Frane Bebić (Komisija za potrage i lavine), Srdan Vrsalović (Komisija za helikoptersko spašavanje), Branko Šeparović (Komisija za sigurnost na uredenim skijalištima), te članovi Vladimir Novak, Antun Filipčić i Vlado Radej.

U prethodnom mandatnom razdoblju temeljne zadaće Izvršnog odbora bile su pozicioniranje Službe u sustavu zaštite i spašavanja u Republici Hrvatskoj i ostvarivanje najboljih mogućih društvenih uvjeta za sigurno i učinkovito djelovanje, kao i organizacijska i tehnička transformacija HGSS-a u suvremenu službu po uzoru na najkvalitetnije gorske službe spašavanja u svijetu. U oba ova pravca učinjen je veliki odmak, ali pred HGSS-om je još uvijek dug put. Naime, proces konfiguriranja nacionalnog sustava zaštite i spašavanja u RH još traje, u čemu HGSS mora i nadalje imati i jasnu viziju i aktivan pristup, dok u organizacijskom, materijalnom i kadrovskom smislu još puno toga moramo učiniti.

Vijeće stanica donijelo je i novi Program razvoja HGSS-a za razdoblje od 2006. do 2010. u kojem se posebno daje naglasak na preventivu, a ne samo na spašavanje i umanjenje posljedica raznih nesreća. Ovim Programom će se smišljenom kontrolom i pripremom prostora, edukacijom turističkih i drugih kadrova, upozorenima i kvalitetnim zemljovidima aktivno projektirati sigurnost na područjima izvan gradova i javnih prometnica. Naravno, Program sadrži i bolju pripremu, razvoj infrastrukture, uvođenje novih resursa i tehnologija, aktivno sudjelovanje u kreiranju helikopterske službe i niz drugih aktivnosti kojima bi se smanjio broj nesreća, a još više uvećala i do sada zavidna razina učinkovitosti Službe. Jedan od najvažnijih preduvjeta za realiziranje ovakvog programa temelji se na očuvanju tradicionalnog ustroja gorskog spašavanja u Hrvatskoj i neodvojivosti HGSS-a i planinarske organizacije. Interes planinarske organizacije je imati kvalitetni GSS, a kvalitetni GSS nije moguć bez razvijene nacionalne planinarske organizacije i njezinih kadrova. Zato je i Zakonom o HGSS-u i Statutom HGSS-a ta neraskidiva veza osnažena, tako da HGSS kao krovna organizacija i sve njezine stanice moraju biti učlanjene u HPS, kao što svi pripadnici HGSS-a moraju biti članovi neke od planinarskih udruga članica HPS-a.

Na Vijeću su se podnosila izvješća sveukupnog djelovanja Službe u protekle četiri godine. Prihvaćena su izvješća pročelnika svih stanica, pročelnika svih osam stručnih komisija i drugih tijela Službe. Pri donošenju odluka i glasovanju iskazano je zavidno jedinstvo Službe, što je dobar preduvjet buduće učinkovitosti.

Vinko Prizmić

ZAŠTITA PRIRODE

SVJETSKI DAN ČISTIH PLANINA OBILJEŽEN ČIŠĆENJEM MEDVEDNICE

Već trinaestu godinu zaredom Središnjica EKO patrola Komisije za zaštitu prirode HPS-a organizirala je povodom Svjetskog dana Čistih planina 26. rujna čišćenje staza i vodotoka Medvednice. Akcija je održana u suradnji s CKO »Susedgrad« i Javnom ustanovom Park prirode Medvednica.

Glavna akcija održana je u subotu 23. rujna na putovima koji prema Sljemenu vode iz Gračana i Šestina, a završetak akcije bio je u planinarskom domu »Ivan Pačković« na Puntijarki. Tamo je bio priređen planinarski ručak i zabavne igre za sudionike akcije.

Vrijeme nam je bilo naklonjeno, a na dogovorenata mesta došlo je oko 150 učenika iz zagrebačkih osnovnih škola I. Gundulića, J. J. Strossmayera, Prečko, Kuštosića, T. Brezovački, P. Miškine i A. Cesarca. Djeca koja su bila u pratnji učiteljica i ponekog roditelja bila su najbrojniji i najglasniji sudionici akcije. Iako je poziv na sudjelovanje bio upućen na adrese 32 zagrebačka planinarska društva odazvali su se samo plani-

SLAVKO FERINA

Orni za akciju – i stari i mlađi

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-IuX
ZA RH BiH i SLO

Compact dalekozori
Monokulari
Kompasi
ZOOM dalekozori
Panoramski dalekozori
Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

nari iz društava »Ericsson Nikola Tesla«, »Kapela«, »Zagreb-Matica«, »Željezničar«, »Naftaplin«, a sudjelovali su i polaznici Tečaja za čuvare planinske prirode. U rano poslijepodne, nakon ugodno provedenog dana na stazama i uz vodotoke Medvednice i planinarskog ručka na Puntijarki, vratili su se učenici i planinari u svoje domove puna srca, jer su svojim djelom vratili dio duga prirodi za ljepotu i ugodu koje im ona svakodnevno pruža.

Naravno, to nisu bile jedine akcije priređene povodom Dana čistih planina, već su članovi HPD Pliva« čistili stazu od Zavižana do Rossijevog skloništa, Gorani prilaz Snježniku, Zagreb-Matica također s učenicima na svoj dan prilaze Puntijarki itd.

Dan čistih planina proglašili Ujedinjeni narodi kako bi podsjetili i upozorili na sve veće ugrožavanje planina. Danas se najveći izvori najdragocjenije vode nalaze ispod planina ili im one služe kao velike oka-pnice i prirodnii reaktori za pročišćavanje. Sve veća ljudska aktivnost ugrožava planinska područja, koja su zapravo zadnji rezervati nedirnute prirode.

Podsjećamo planinare da pri svojim odlascima u planine po mogućnosti koriste javni prijevoz, svoje smeće nose u dolinu i odlažu na za to predviđenim mjestima te da ne štete prirodi ni na koji način, čuvajući za svoje unuke ono što smo naslijedili od svojih djedova.

Slavko Ferina, Komisija za zaštitu prirode HPS-a

Šaljite nam vijesti o održanim i budućim planinarskim akcijama, o uređenju planinarskih putova i kuća i svemu što bi moglo zanimati čitatelje »Hrvatskog planinara«! Sve što se ne zabilježi vrlo brzo blijedi – kao da se nije dogodilo!

DAN ŽELJEZNIČARA NA OŠTRCU

Na Oštrcu, kod planinarskog doma »Željezničar« 8. listopada 2006. obilježen je Dan HPD-a »Željezničar«. Lijepo vrijeme i želja za ugodnim druženjem privukla je na pohod koji se održao po 18. put, više od 400 planinara. Među njima je bilo planinara iz BiH (PD »Željezničar«, PD »Lisina« i PD »Energoinvest« iz Sarajeva), te iz Slovenije (PD »Železničar« Celje i PD »Železničar« Maribor). Iz Hrvatske bilo je planinara iz 23 planinarska društva.

Na krajoj svečanosti podijeljeno je više priznanja i zahvala. Posebno smo se veselili velikoj grupi najmladih planinara iz osnovne škole Zaprude koji su okupljeni u planinarsku sekциju »Gojzeki« koja djeluje kao odsjek mlađih pri HPD »Željezničar«. Osim dobre ponude jela i pića, bilo je i kestena koje su vrijedne ruke nabrale na pohodu. Nadamo se da će se i na idućem pohodu na Oštrcu naći puno prijatelja jer je to prilika za razmjenu dragocjenih iskustava.

Damir Bajs

Članovi HPD-a »Željezničar« uz gitaru na Rancerju nadomak Oštrca

30 GODINA NATJECANJA PO PLANINARSKIM OBILAZNICAMA

Na skroman način, podjelom prigodnih priznanja, obilježena je 30. obljetnica natjecanja »Gojzerica«, prije poznatog pod imenom »Planinar - transverzalac«. Dugi niz godina oko »Transverzala« su se okupljali planinari sklone obilaženju veznih putova – transverzala ili obilaznica. Do 1990. godine prijavilo se više od 700 planinara iz svih tadašnjih republika, a otkada je HPD »Željezničar« prije nekoliko godina obnovilo natjecanje pod novim imenom »Gojzerica«,

»MOSOR« NAGRAĐEN TROFEJEM SPLITSKOG SAVEZA ŠPORTOVA

U organizaciji Splitskog saveza športova 15. rujna svečano je obilježen Dan splitskog športa. Tom je prigodom četvorici laureata koji su svojim radom u protekloj godini značajno pridonijeli imidžu Splita kao »njaj sportskijeg grada na svitu« uručen trofej »Fabijan Kaliterna«. Među njima, trofej je dobilo i HPD »Mosor«, koje je prošle godine obilježilo 80. obljetnicu svojega uspješnog djelovanja. U naznacnosti brojnih športskih dužnosnika, splitskih športaša, predstavnika Grada Splita i Županije splitsko-dalmatinske, trofej je predsjedniku HPD »Mosor« Goranu Gabriću uručio predsjednik Splitskog saveza športova Ante Žaja. Ovo vrijedno priznanje poticaj je mosorašima za daljnji rad na promicanju i razvijanju planinarstva u Splitu.

Goran Gabrić

svakim se danom tom natjecanju počelo priključivati sve više planinara. Danas je evidentirano više od 150 planinara koji su obišli više od 10 obilaznica, a kao i prije, među njima ima i planinara iz susjednih država. Ono što je možda najljepše je činjenica da ne postoje dobne granice: doslovno u natjecanju sudjeluju planinari od 8 do 88 godina starosti. Sve obavijesti o Gozzerici mogu se dobiti utorkom navečer u prostorijama HPD-a »Željezničar« u Trnjanskoj 5b u Zagrebu.

Damir Bajs

Planinari na vrhu Oštari kod Gospića

ČETIRI GODIŠNJA DOBA NA OŠTRI

Planinarska obilaznica »Četiri godišnja doba na Oštari« ustanovljena je 1993. godine, u vrijeme kada je Lika bila zahvaćena ratnim vihorom. Do 1997. godine o toj obilaznici brinulo je HPD »Visočica«, a nakon nekoliko godina zastaja, obilaznicu je preuzeo PD »Željezničar« iz Gospića. U proljeća ove godine ustanovljen je prigodan trofejni dar za obilaznike koji pohode vrh u sva četiri godišnja doba, a ove godine obilaznica je prerasla lokalne okvire i u pohode na brdo Oštra su se uključili planinari iz cijele Hrvatske.

Brdo Oštra (798 m) nalazi se u neposrednoj blizini Gospića, uz cestu Gospić – Karlobag. Postalo je

već pravilo da se prije početka svakog godišnjeg doba, tj. prve subote nakon svakog solsticija ili ekvinocija organizira skupni uspon. Na vrhu se tada priredi kratko predavanje, a sudionici utiskuju prigodne žigove u kartone obilaznice. Polazi se iz središta grada ili od bivšeg društvenog doma u zaselku Podoštri. Uspon umjereno strmom Palatinovom stazom traje oko 45 minuta. Za najavljene grupe organizira se poseban obilazak. Tko želi nabaviti karton obilaznice, treba se javiti voditelju obilaznice prof. Andriji Benkoviću na telefon 053/574-305 ili mobitel 091/16-48-182.

S vrha se pruža izuzetan pogled na Gospic i širok okolicu. U daljini pogled privlači Plješivica, a dakako posebno je dojmljivo promatrati cijeli Velebit koji se savija u polukrug od sjevera do jugoistoka, i djeluje kao da se nalazi na dohvatu ruke.

Tomislav Čanić

LIČKI GORSKI BISERI

U prvih godinu dana od otvorenja Planinarske obilaznice »Lički gorski biseri«, broj planinara koji su je obišli popeo se na 42. Najbrojniji su željezničari iz Zagreba s 12 osvojenih značaka, a željezničari iz Gospića imaju šest. Obilaznicu su završila tri planinara iz HPD »Ravna gora« Varaždin, po dva iz »MIV« Varaždin, »Paklenica« Zadar, »Obruč« Jelenje, »Kočevje«, »Zagreb-Matica«, »Jastrebarsko«, »Svilaja« Sinj, »Ericsson-Tesla«, Zagreb, »Japetić« iz Samobora, a po jednu značku »INA Bjelolasica« Zagreb, »Kamenjak« Rijeka i »Priroda PBZ« Zagreb. Dosad je dnevno nabavilo oko 400 planinara.

Tomislav Čanić

PRIPREMA SE ZEMLJOVID KOZJAKA

Na inicijativu HPD »Malačka-Donja Kaštela« Kaštel Stari, 27. rujna upriličen je radni sastanak radi dogovora o izradi planinarskog zemljovida Kozjaka. Sastanku su nazočili gradonačelnik Ivan Udovičić, dogradonačelnik Petar Boljat, predsjednica TZ Kaštela Dubravka Polić te predstavnici planinarskih društava s područja Kaštela. Kartu će izraditi Pustolovni tim »Dinaridi« iz Splita, a na njemu će biti posebno označeni markirani planinarski putovi, planinarski i turistički objekti.

NOVA PIRAMIDA NA TEPCU IZNAD SAMOBORA

Zahvaljujući društvu inženjera i tehničara, ove je godine na brdu Tepcu (365 m) iznad Samobora sagradena nova razgledna piramida od montažnih željeznih elemenata, visoka 14 metara. Podignuta je na temeljima stare drvne piramide s početka 20. stoljeća koja je izgorjela 1946. Nije još pristupačna za posjet jer nije izdana uporabna dozvola, no bit će odličan vidikovac na Samobor, Samoborsko gorje, Medvednicu i Zagreb. Iz središta Samobora ima do piramide manje od pola sata uspona, a ide se najprije kilometar i pol cestom ili markiranim kraticom kroz Anin dol do kapelice sv. Jurja, pa iza nje desno s ceste za markacijom još nekoliko minuta kroz šumu.

prof. dr. Željko Poljak

ŽELJKO POLJAK

stički objekti te prirodne i kulturne znamenitosti. Na sastanku je dogovorena i bolja suradnja kaštelanskih planinarskih društava, pogotovo oko organizacije Dana hrvatskih planinara 2007., koja je povjerena HPD-u »Malačka-Donja Kaštela«, a svoju potporu organizaciji dao je i gradonačelnik grada Kaštela.

Filip Balić

MEĐIMURCI NA MONTE VIOZU

Ovog sz ljeta međimurski planinari ostvarili jedan od najvećih uspjeha međimurskog planinarstva – 24 planinara uspelo se na Monte Vioz, 3645 metara visok vrh u sjevernoj Italiji.

Zbog udaljenosti i zahtjevnosti skupnog uspona, odlazak na Monte Vioz pripreman je tri godine. Početna točka bila je Peio Fonti, odakle smo se preba-

cili žičarom do Rifugio Doss dei Gembri na 2300 metara. Put odatle vodi uz granitne litice prema sedlu Briks na 3200 metara. Na toj visini već ponostaje daha, javlja se visinska bolest, a u maglicama se izmjenjuju snježni vrhovi, jezera i prekrasne doline. Nadomak vrha, na visini od 3535 metara, je Rifugio Mantova al Vioz, u kojem je domaćin Mario Casanova. Nakon kraćeg odmora u domu, uputili smo se prema vrhu.

Vidik s vrha je veličanstven: na sve strane nižu se bijeli vrhovi, ledenjaci, velike pukotine i doline. Vide se Monte Ceedale, Ortler, Madonna di Campilo i brojni drugi vrhovi.

Nakon uspona spustili smo se do autobusa, razgledali gradić Peio Terme i uputili za Hrvatsku. Bio je to uspon za sjećanje. Ostaje sreća, nezaboravne uspomene, ostvareni snovi. Planina se nosi u srcu!

Andelko Borković

ŠESTI FOTO-NATJEČAJ »MOSORA«

HPD »Mosor« iz Splita vec šestu godinu raspiše natječaj za najbolju fotografiju iz područja planinarstva, speleologije, alpinizma te planinske flore i faune, te na posebnu temu »Igra prirode«. Pozivamo sve zainteresirane da pošalju svoje fotografije formata 20×30 cm ili na CD-u u jpeg ili tif formatu (slika treba biti veličine 20×30 cm, s rezolucijom 300 dpi). Slike za natječaj trebaju pristići najkasnije do 1. prosinca 2006. na adresu HPD »Mosor«, Sinovčićeva 2, p.p. 233, 21001 Split, s naznakom »Za natječaj«. Svatko može poslati najviše do 10 fotografija, a na poleđini svake treba napisati ime i prezime autora, adresu, telefon, ime planinarskog društva u koje je autor učlanjen, ime fotografije i mjesto snimanja. Žiri sastavljen od poznatih splitskih fotografa odabrat će najbolje fotografije koje će od 11. do 24. prosinca 2006. biti izložene u Foto klubu »Split«. Sve informacije mogu se dobiti od Sonje Nikolin (098/18-40-440), Dragane Oreb (098/557-668) ili na telefon HPD »Mosor« (021/394-365) te na web-stranici www.hpd-mosor.hr.

Sofija Nikolin

ANDELKO BORKOVIC

Međimurci kod križa na Monte Viozu

PLANINARSKI FOTO-DIA FESTIVAL ĐURĐENOVAC

HPD »Sunovrat« iz Đurđenovca i ove godine organizira tradicionalni Planinarski foto-dia festival. Festival će se održati 2. prosinca u prostorijama OŠ J. J. Strossmayera u Đurđenovcu, a početak je u 19 sati. Na projekciju dijapoziativa i najboljih digitalnih snimaka, s pratećom izložbom planinarskih fotografija i dijapoziativa, kao gledatelji pozvani su svi zainteresirani planinari, a dobrodošli su i svi drugi koji vole planinarsku fotografiju. Sastavni dio Festivala je i izlet u nedjelju 3. prosinca na Papuk ili Krndiju, po dogovoru sudsionika.

Za one koji žele sudjelovati na natječaju, evo kratkih pravila: tema natječaja je priča o jednom izletu u 10 slika + 3 detalja s tog izleta. Svaki snimak mora imati broj (*slika 1...10, tj. detalj 1, 2, 3*) i naslov (jedna rečenica), a sve slike i svi detalji također trebaju imati skupne naslove (naslov teme). Radovi se prikupljaju i ocjenjivat će se posebno prema sljedećim

tehnikama: 1. dijapoziitivi 24×36 mm, 2. fotografije formata 15×21 cm razvijene iz negativa ili digitalnih snimaka i 3. fotografije u digitalnom obliku (u jpg formatu, dostavljene na CD-u). Zbog očekivanog velikog broja digitalnih snimaka, organizator zadržava pravo prikazivanja samo manjeg broja kvalitetnijih radova. Radove treba slati na adresu HPD »Sunovrat«, Radnička 21, 31511 Đurđenovac, najkasnije do 25. studenoga 2006. Najbolji radovi u svakoj tehnici bit će nagrađeni, a svi natjecateljima njihove snimke vraćene. Nakon projekcije najboljih dijapoziativa i digitalnih snimaka i dodjele nagrada priređuje se planinarsko druženje. Za dodatne obavijesti ili za dogovor oko noćnega treba se javiti na tel 091/56-44-185 ili 031/602-157.

Unaprijed zahvaljujemo svima koji će sudjelovati, a sve zainteresirane još jednom pozivamo da nam se pridruže na Festivalu i festivalskom izletu u slavonske planine.

Željka Kasapović

KALENDAR AKCIJA

6. - 10. 11.	Planinarski tjedan u Našicama Našice	HPD "Krndija", Našice Branko Budimir, 091/27-73-771
12. 11.	Dan istarskih planinara Čičarja - Učka	PD "Pazinka", Pazin Giovanni Sirotti, 052/621-257, 098/254-183 Franjo Paulišić, 052/622-514, 098/18-50-186
12. 11.	Martinjski izlet	HPD "Sokolovac 1898", Požega Tanja Šijerić, 091/52-77-877
12. 11.	Martinska zabava u Moslavačkoj gori Pl. kuća "Moslavačka Slatina"	HPD "Jelengrad", Kutina Ladislav Jurinjak, 044/679-059, 044/679-014
26. 11.	Memorijalni pohod na Andinu baraku Velika - Lapjak - Nevoljaš - Andina baraka	PD "Mališčak", Velika Drago Štokić, 098/17-10-681, slavonijaclimb@net.hr
2. - 3. 12.	Planinarski foto-dia festival Đurđenovac, Krndija	HPD "Sunovrat", Đurđenovac A. Kasapović, 031/602-157, antun.kasapovic@os.htnet.hr
9. 12.	Planinarska noć u Međimurju Gornje Međimurje	HPD "Međimurje", Čakovac Magdalena Bistrović, 040/310-955 Bogomir Trabe, 091/50-49-566
11. 12.	Svjetski dan planina	
16. 12.	Božićno-novogodišnje druženje Kozjak, pl. dom "Malačka"	HPD "Malačka - Donja Kaštela", Kaštel Stari Petar Penga, 098/95-35-834

Prvi izbor europskih planinara!

Akcija!

RA 103

Multifunkcionalni sportski sat sa visinomjerom, barometrom, termometrom i UV senzorom.

- UV senzor
- ski-timer sa mjerjenjem vremena, nadmorske visine i prosječne vertikalne brzine, memorija za 50 krugova
- mjerjenje nadmorske visine sa osobnim alarmima i grafikonom
- termometar
- mjerac barometarskog tlaka sa grafikonom
- veći kapacitet memorije za sve podatke
- PC software za analizu treninga
- vremenska prognoza sa 4 display-a
- sat, kalendar i alarm sa pozadinskim osvjetljenjem
- vodootporan do 50m

Akcijska cijena!

1.036 kn

899 kn

sa PDV-om

Narudžbu jednostavno pošaljite na

01 6119 129!

Da, naručujem:

Oregon sportski sat RA103 ____ komada

želim više informacija o Oregon sportskim satovima

Ime i prezime _____

Adresa _____

Poštanski broj i grad _____

Telefon _____ Faks _____

Čitljiv potpis i pečat naručitelja _____

Zastupa i distribuira:

Trion-H d.o.o.
Kolarova 7, 10000 Zagreb
<http://www.trion.hr>,
info@trion.hr
telefon: +385 1 2305 665
telefaks: +385 1 2396 950

Tea Elektronik d.o.o.

Lastovska 2a, 10000 Zagreb
<http://www.tea-elektronik.hr>,
tea-elektronik@zg.t-com.hr
telefon: +385 1 6119 036
telefaks: +385 1 6119 129

Vrhunac
outdoor oprema

Zagreb: Vlaška 78, tel: +385 1 4572 323,

Rijeka: Janeza trdine 9, tel: +385 51 315001

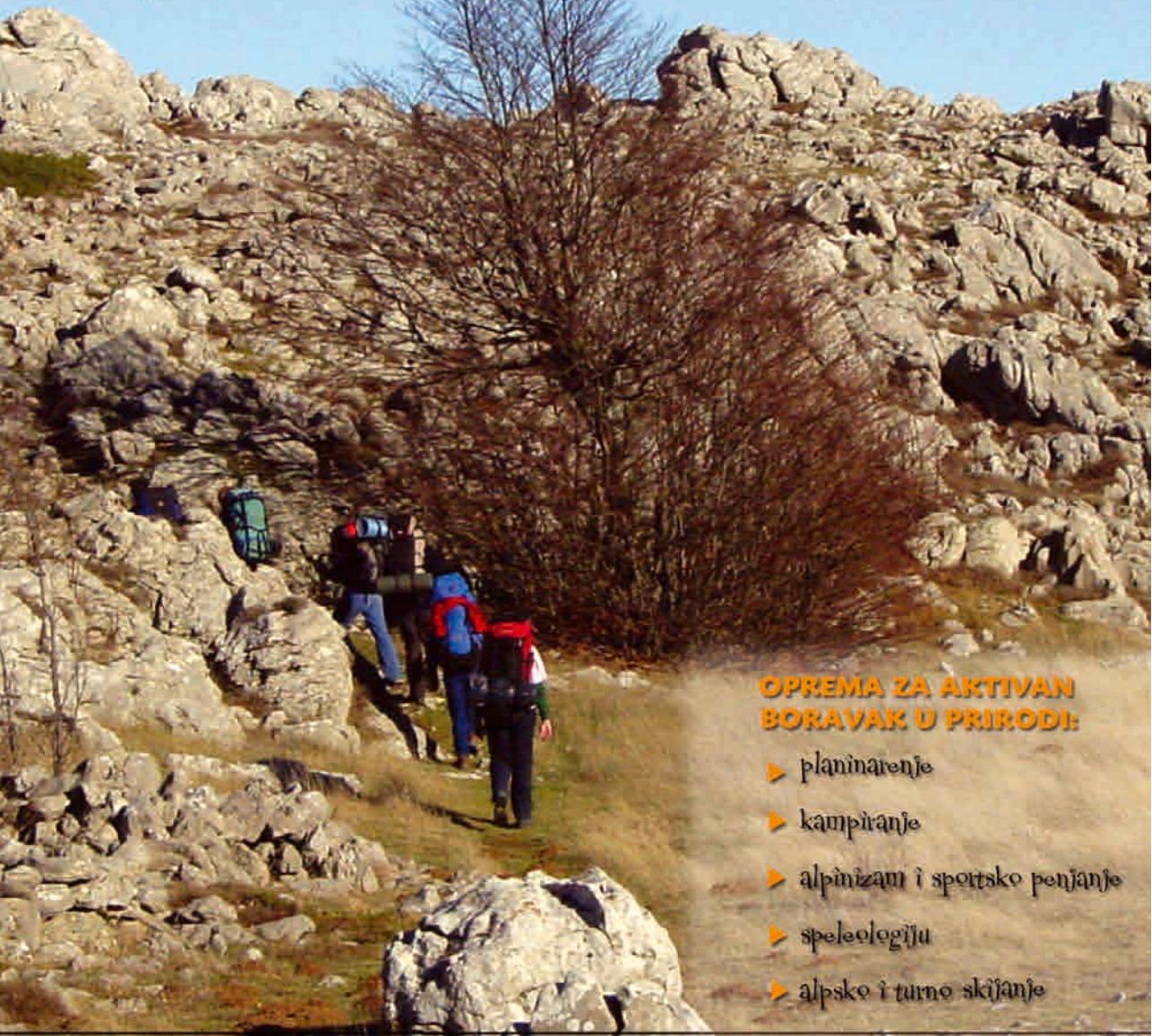

Pro Montana

e-mail: vrhunac@vrhunac.hr

www.vrhunac.hr

*Vrhunska oprema
za vrhunske rezultate!*

**OPREMA ZA AKTIVAN
BORAVAK U PRIRODI:**

- ▶ planinarenje
- ▶ kampiranje
- ▶ alpinizam i sportsko penjanje
- ▶ speleologiju
- ▶ alpsko i turno skijanje

Članovima HPS-a na gotovinsko plaćanje odobravamo popust **-10%**
a na jednokratno plaćanje karticama **-5%**